

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מאריך**, **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשוטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.1 במדבר חקת י"ט,א

במדבר חקת י"ט,ב:

זאת חקת התורה אשר צננה ה' לאמר

דברו אל בני ישראל ויקחו אליה פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על:

זאת – יתיב, דווקא כך, **חקת התורה** מונח זקף-קטן, בתפקיד של שני לימודים כפשוטם עבור מלת **זאת** – שטעמה יתיב, במובן של דווקא כך.

לימוד (א) מלמד על עבודות הכשרות באיש וביום בלבד ולעומתם עבודות הכשרות גם באשה ובלילה:

זאת – יתיב, דווקא כך למד מהזאה שכשרה רק באיש ולא באשה ורק ביום **תורה תמימה הערה ג**) **תקיים** ואל תוסיף, על **חקת התורה** – תניא, מניין ששחיטת פרה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארו ואזוב ושני תולעת אינן כשרות אלא ביום, ת"ל **תורה** (הברייתא מלמדת כי מהמלה **תורה** דורשים כי דווקא העבודות הנ"ל רק ביום)

אבל **זאת** בעבודות אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש, הואיל וכשרים גם באשה כפי שיתבאר בפסוק (י"ט,ט), כשרים נמי בלילה:

לימוד (ב) מלמד כי פרת משה באלעזר דווקא, פרות לעתיד בכל כהן. כנדרש ב-**יומא מב,ב** ואמר רב עלה: אלעזר וחוקה שנינו בה. [ב]

זאת חקת התורה אשר צננה ה' לאמר ... [ג] ונתתם אותה אל-אלעזר הכהן

ורב, מאי שנא פרה - דכתיב אלעזר וחוקה,

[ב] **זאת** – יתיב בתפקיד דווקא, רב אומר בפרת משה מיעט, שדווקא בה אלעזר שוחט ולא מסיח דעת, בפרות בעתיד או כהן גדול או

כהן הדיוט (פשוט).

דברו – מונח לגרמיה, שנתיחס אליו כמונח פסק, **אל-בני ישראל** – מונח רביע. נביא כאן דרכים אחדות בהבנת טעמי קרא זה. (א) **מיהם**

הרשאים להשתתף במצוות עשית אפר פרה אדומה, הכנת מי נידה (הזאה) וההזאה על טמאי מת?

ע"פ המשנה פרה ומסכת יומא מא – מג עד לשלב אסוף אפר פרה אדומה עוסקים בה אלעזר (סגן כהן גדול בפרת משה) ולדורות במחלוקת האם בשחיטה הזאת הדם רק כהן גדול, או גם כהן הדיוט, והאם גם זר שוחט וכהן רואה, אבל בהשלכת ארו ואזוב ושני תולעת ושריפה עוסקים כהנים. אבל החל מאיסוף אפר פרה מתרבים העוסקים כנדרש בפסוק (י"ט,ט)

[ט] **ואסף** – מונח (לגרמיה שלא שייך לכאן להסביר או הפסק) **איש טהור** – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן נדרש ב-**משנה**

פרה פ"ד מ"ד ו-פ"ה מ"ד ו-בבלי יומא מג,א האנשים הכשרים לאסוף אפר פרה אדומה (י"ט,ט) הם גם הכשרים למלא מים ולקדש (י"ט,ז),

ולהוות (י"ט,ט). ואלו הם: לת"ק כהן, זר, אשה, עבד, אנדרוניוס. הרי **תמישה**, רבי יהודה פוסל אשה ומכשיר ילד שיש בו דעת להניה, וכן

פוסל אנדרוניוס, הרי **ארבעה**. וביומא מלמד שאם האשה פסולה היא יכולה לסייע לילד, הרי **תמישה**.

בסיכום: בשלבים שונים של עשיית מצוות אפר פרה אדומה, הכנת מי נידה (הזאה) וההזאה על טמאי מת רשאים להשתתף כהנים,

ישראלים (איש, אשה), עבד, אנדרוניוס (מחלוקת), וילד שיש בו דעת (מחלוקת). יתכן ש- **דברו** – מונח לגרמיה, מרמז להבדיל בין

השלבים עד איסוף האפר שהעשייה רק ביום ורק באנשים ואולי רק ככהנים, ובין השלבים מהאיסוף והלאה שבם גם אחרים רשאים להשתתף.

(ב) **דברו אל-בני ישראל** במובן של מספר קריאות פרשת פרה בשנה. היות ופרשה זאת פותחת את פרשת חקת, קוראים בה במנחה של

שבת קרה, ובשחרית של יום שני ויום חמישי, כמו כן קוראים בה בשבת חקת, ובשבת שאחרי פורים או שבת שאחריה אם ראש חודש ניסן חל בשבת, ונקראת שבת פרה.

(ג) **דברו אל-בני ישראל** - מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבע, כאן חמש, מונח שלפניו כאילו מכפיל את החמש והתוצאה היא עשר,

רמז לכך שבעבר נעשו תשע פרות אדומות ועתיד מלך המשיח לעשות פרה אדומה עשירית ואחרונה.

אנציקלופדיה תלמודית כרך כד, [ימות המשיח] טור תקצד

אף דיני טומאה וטהרה - שאינם נוהגים בזמן הזה, לפי שאין לנו אפר פרה להזאה על טומאת מת, וכל דיני טומאה וטהרה בטלים

אצלנו, לפי שאין לנו מקדש וקדשים - יחזרו לנהוג בימות המשיח, וכן כתבו ראשונים על אותה ששינו, שמשנצטוו במצוות **פרה-**

אדומה עד שחורב הבית בשניה, **נעשו תשע פרות**, שהפרה העשירית יעשה אותה מלך המשיח. במדרשים אמרו: **ויקחו אליה פרה**

אדמה וגו', רמזו שכל הפרות יהיו בטלות ושל משה קיימת, וממנה נגנו לקדש לעתיד. ויש מן האחרונים שכתב, שמתעם זה פירושו

במשנה סדר מעשה הפרה, ושהיו מזים מי חטאת על הכהן השורף את הפרה, שכשיבוא הגואל ואליהו יראנו אפר הפרה, נדע מה לעשות.

ויקחו אליה - מונח תלישא-קטנה (תרסא), לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, מוצע לומר כי תרסא

מלמדת על שיעור, ומונח המקדים את התרסא מרבה מתפקיד התרסא וכאילו רשומים כאן שני טעמי תרסא המלמדים על שני שיעורים.

שיעור ראשון הוא מספר השערות הפוסלות בפרה אדומה ושיעור שני הוא גובה האדום המכשיר והלא אדום שלא פוסל אם חותכים אותו.

מסורת בידינו ששתי שערות לא אדומות בפרה אדומה פוסלות כפי' **רע"ב פרה פ"ב מ"ה** ששיעור שתי שערות האמורות בכל מקום,

הוא כדי **שיהיו** ניטלות בפי הזוג. וכן הלכה:

שתי שערות לבנות במראה צרעת הם סימן טומאה והן דוגמא למקום אחר בתורה העוסק בשתי שערות וגובהן הפוסל. הלימוד מבוסס על

(**ויקרא תרועה יג,ג**) **ויקח הכהן את-הנניע בעור-הבשר ושער פניו** קדמא ואזלא מצייר שתי שערות **הפך ו לָכֵן** – מונח פסק מצייר

סמיכות לבנוניות השער בעיקרן (בשרשן) ולא בראשן. אלא שנדגישה שההלכה נקבעה שבצרעת גובה הלבנונית בשער הוא כלשהו לעומת פרה אדומה שבה גובהן כדי ניטלה בזוג.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה = חלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **פיר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתרשוב"פ.

שיעור כדי נטילה בזוג (במספריים).

ההסבר הבא **פְּרָה אֲדוּמָה** – קדמא ואולא, כעין כלל, תולה מראה אדום בשער ומהתוכן משמע שכל השער אדום תמים – שלם. וע"פ **רמב"ם טהרה הלכות פרה אדומה פ"א ה"א** אם היו בה (בפרה) **שתי שערות שחורות או לבנות פסולה**. אבל ע"פ **משנה פרה פ"ב מ"ה** הפסילה תהיה אם שתי השערות הלא אדומות גדלות בגומא אחת, היינו סמוכות, המרומוז בתבנית הטעמים של **פְּרָה אֲדוּמָה** – קדמא ואולא, תבנית המציירת שתי שערות במקום אחד, סמוכות. המשנה מלמדת שלא תהיה פסילה אם עיקרן (החלק הקרוב לעור) של אותן **שתי שערות אדום עד כדי שיעור נטילה בזוג**, הרי חותך הלא אדום שבראשן והפרה כשרה. וכן כתב **הרמב"ם** אם היו בה שתי שערות לבנות או שחורות שאינן נלקטין בזוג הרי זו כשירה.

רמב"ם הלכות פרה אדומה פ"א ה"ד

וצריך שישאר מן המאדים כדי שינטל בזוג שכל שיעור שאינה ניטלת בזוג הרי היא כאילו אינה, לפיכך אם היו בה שתי שערות לבנות או שחורות שאינן נלקטין בזוג הרי זו כשירה. ולפי השגת הראב"ד גם זה כשהו בגומא אחת. פ"ר ע"ב פרה פ"ב מ"ה כי גם דברי ר"ע אפילו ד' וה' והן מפורזות יתלוש וגם מה ש-ר' אליעזר אומר אפילו חמשים – כלומר אפילו טובא והן מפורזות, יתלוש. אין הלכה כמותם אלא ההלכה כתנא קמא שרק עד שתי שערות לא אדומות שאפשר לקצצן וישאר כדי נטילה בזוג מותרות.

להלן חישוב שיעור כדי נטילת זוג:

תבנית הטעמים **אֲלִיף** – תלישא-קטנה, ... **אֲשֶׁר** – תביר, מרמזת לאפשרות של חישוב חשבוני. אפשר כי מרמז לשיעור כדי נטילת זוג. **אֲלִיף** – גי' 61, **אֲשֶׁר** – גי' 501, היחס $0.121756487 = 61 / 501$ היינו כשמינית. היות והכתוב לא פירש שיעור אזלינן בטר השיעור הנמוך. אם נאמר כי זה שמינית מאורך של אצבע שהוא לרב חיים נאה 1.91 ס"מ אזי המכפלה $0.121756487 * 1.91 = 0.23255489$ ס"מ ערך מקורב לשיעור כדי נטילת זוג.

שיעור דומה של כדי נטילת זוג מרומז במצורע ע"פ **משנה נגעים פ"ד מ"ד** שתי שערות עקרון משחיר וראשן מלבין טהור **עקרון מלבין וראשן משחיר טמא כמה יהא בלבנות** רבי מאיר אומר **כל שהוא ר'** שמעון אומר **כדי לקרוץ בזוג** (מספריים) וגו' ואף שאין הלכה כר"ש, נמצאת בפסוק (**וי תוריע יגד**) **ואם-בהרת** – תרסא (גי' 654) ... **הפקה** – תביר (גי' 80), תבנית המרמזת לאפשרות של חישוב חשבוני כגון היחס $0.122324 = 80 / 654$ ונראה כי הוא כשמינית אצבע היינו כ-2.3 – 3.0 מ"מ, שהוא כנראה שיעור כדי נטילה בזוג.

מובן מדיוני התורה שבעל-פה ששיעור כדי נטילת זוג, אמור להיות אורך קטן לכן המספר 2.3 – 3 מ"מ שזה שמינית מאצבע של רבי חיים נאה (19.1 מ"מ) ושמינית מאצבע של החזון איש (25 מ"מ) הוא מספר סביר. דומה לימינו, לעובי של זרוע חותחת במספריים עד למקום הלהב החותך.

(וי תוריע יגד) ואם-בהרת לְכֹנֶה הוּא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְעֵמֶק אֵין-מֵרָאָה מִן-הָעוֹר וְשֶׁעֶרָה לֹא-הָפֵךְ לָבָן וְהַסְגִיר הַפֶּה אֶת-הַנֶּנֶע שְׂבַעַת יָמִים:

תְּמִימָה – רביע, לא נראה ללמוד רביע עבור שערות כדעת רבי עקיבא על ארבע וחמש שערות מפורזות. אלא אפשר כי **תְּמִימָה** – רביע, מוסיף שיעור שנות הפרה, כי מהמלה פרה יודעים כי כבר יצאה מכלל עגלה, אבל גילה המועדף ע"פ **הרמב"ם בהלכות פרה פ"א ה"א** מצות פרה אדומה שתהיה בת ארבע שנים או שלוש, ואם היתה זקנה כשרה, **ובמשנה** רבי יהושע סבר שהפרה האדומה גם צריכה להיות **שלישית** ואמר בן עזאי אני אפרש אם אומר אתה שלישית לאחרות במנין וכשאתה אומר שלישית בת שלש שנים כלומר מועדף שתהיה בשנתה הרביעית.

אפשר כי יש עוד שיעור של משקל לשון (חוט הכריכה) שני התולעת שכורכים על עץ ארז ואזוב כנאמר ב-**בבלי יומא מאב**, ... כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: שלש לשונות שמעתי, אחת של פרה, ואחת של שעיר המשתלח, ואחת של מצורע. אחת משקל עשרה זוז, ואחת משקל שני סלעים, ואחת משקל שקל, ואין לי לפרש. כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יונתן: **(מבא, של פרה - משקל עשרה זוז** (רבוי במשקל הלשון למשל כדי לרבות אפר פרה, ראה (יט, 1)), **ושל שעיר המשתלח - משקל שני סלעים, ושל מצורע - משקל שקל, ואין לי לפרש. כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יונתן:**

ההסבר הבא מוסיף מחיצה / חציצה

כתב **רמב"ם טהרה הלכות פרה אדומה פ"א ה"ו** ... הייתה בה יבלת וחתכה אע"פ שצמח במקומה שער אדום, פסולה. נעיין בכתוב **אֲשֶׁר אֵין-בֶּה מוֹם** – מהפך פשטא זקף-קטן, לימוד כפשוטו על מום קבוע הפוסל בקדשי מזבח גם פוסל בפרה אדומה אף שאינה קדשי מזבח, לימוד היוצא מפשוטו בא ללמד כי יבלת מהסוג של מום עובר שאפשר לעקרה לשם קדשי מזבח והקרבת לא יפסל, בפרה אדומה אדומה אף שאינה קדשי מזבח אותה יבלת היא מחיצה / חציצה הפוסלת בשלימות האדמומיות ואף אם תעקר ויעלה שער אדום תחתיה פוסלת את הפרה האדומה.

אֲשֶׁר – תביר, בא למעט בצווי **לא-עֲלָה עֲלֶיהָ עֵל** – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן יתור לרבות מיני דברים ופעולות העלולים לפסולה. המיעוט שבטעם מלת **אֲשֶׁר** יהיה פעולות לצורך הפרה שלא פוסלים, ופעולות שלא לצרכה אבל שלא רצון הבעלים, כמו ש-**כתב הרמב"ם ז"ל בהלכות פרה: (פרק א)** זה הכלל **כל שהוא לצרכה כשרה** ולצורך אחר פסולה. **עֵל** – סלוק, מגביל מיני עול פוסלים, נעשה בה מלאכה מאליה או שעלה עליה עול מאליו, **אם מרצונו פסולה, אם לא לרצונו כשרה**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – לפחות 4; **זקא-קטן ... זקא-קטן** – בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, בצנת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; **פיר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתרשובע"פ.

1.2 במדבר חקת יט"א (התשע"ב)

במדבר חקת יט"א:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:

הפסוק הזה באותם טעמים מופיע בתורה 9 פעמים, 3 בספר ויקרא, 6 בחומש במדבר, וזה המופע האחרון.

אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן – מרכא **טפחא**, יתור לרבות, למשל שלאפר כל הפרות אחרי פרת משה מוסיפים מאפר פרת משה. מצוה למשה ואהרן בדורם, מצוה לכהנים גדולים לעתיד לבוא.

לְאֹמֵר – סלוק, עשוי להידרש כנוטריקון **לאו אמר**, לדרוש הגבלה במצוות עשה שלאחריה (**ב,ט**), **זאת חקת התורה**, אפשר שזהו מהלך **[יומא מב,ב]** ת"ל **זאת** ^ט. **תורה תמימה הערה ד**) משמע את הכתוב כאן **תקיים** (קבוצת עבודות ביום ובאיש) **ואל תוסיף**,

[בבלי יומא מב,א]

אמר רבי יצחק: שתי שחיטות שמעתי, אחת של פרה ואחת של פרו, אחת כשרה בזר ואחת פסולה בזר, ולא ידענא הי מינייהו. איתמר, שחיטת פרה ופרו, רב ושמואל; חד אמר: פרה – פסולה, פרו – כשרה. וחד אמר: פרה – פסולה, פרו – כשרה. תסתיים דרב הוא דאמר פרה פסולה, דאמר רבי זירא: שחיטת פרה בזר פסולה. ואמר רב עלה: אלעזר וחוקה שנינו בה.

[ב] זאת חקת התורה אשר צנה ה' לאמר

לאמר – אתנה, עשוי להידרש כנוטריקון **לאו אמר**, לדרוש הגבלה במצוות עשה שלאחריה, וההגבלה מרומזת בשני כתובים

(א,ט) וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו – **[בבלי יומא מב,א]** תסתיים דרב הוא דאמר פרה פסולה, דאמר רבי זירא: שחיטת פרה בזר פסולה. ושלא יסיח דעתו בשחיטה

(ט,ה) וְשָׁחַף אֶת-הַפֶּהָה לְעֵינָיו – **[בבלי יומא מב,א]** שמואל (זורש) שלא יסיח דעתו ממנה (בשחיטה ובשריפה) רב דרשה נוספת שלא יסיח דעתו בשעת שריפת הפרה.

[ג] ונתתם אותה אל-אלעזר הכהן ורב, מאי שנא פרה – דכתיב אלעזר וחוקה,

ט"ה – **[ב] זאת** – יתיב בתפקיד דווקא, רב אומר פרה של משה מיעט שבה אלעזר שוחט ולא מסיח דעת, בפרות בעתיד או כ"ג או כ"ה. ראה **יתיב**, **לאמר – אתנה, מרכא טפחא**

פרו נמי – הא כתיב אהרן וחוקה! – שחיטה לאו עבודה היא. – אי הכי, פרה נמי! – שאני פרה דקדשי בדק הבית היא. – ולא כל דכן הוא? – אמר רב שישא בריה דרב אידי: מידי דהוה אמראות נגעים, דלאו עבודה היא ובעיא כהונה. (שחיטה במקדש אינה מעבודות שרק כהנים עושים. כל עבודות פרה אדומה אינן כעבודות הקרבנות, אלא קדשי בדק הבית ולא היו מצריכות כהנים, אבל גזרת הכתוב היא שיהיו חלק ממעשה ככהנים כמו בראיית נגעים שאינה עבודת המקדש והיא ככהנים)

[ג] ונתתם אותה אל-אלעזר הכהן והוציא אותה אל-מחויץ לפחנה ושחט אותה לפניו:

[ד] וילקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו והזה אל-נכח פני אהל-מועד מדמה שבע פעמים:

בבלי מנחות כז,ב (במד' חקת יט,ד) והזה אל-נכח נמי דוקא; ורבנן: מדהתם לאו דוקא, (סוגיה האם מזה במדויק מול פתח הקדש וקדש הקדשים או בכיוון בלבד).

[ה] ושחף את-הפֶּהָה לְעֵינָיו את-עֲרֵה וְאֶת-בִּשְׂרָהָ וְאֶת-דְּמָהּ עַל-פְּרִשָּׁה וְשָׁחַף:

[ו] וילקח הכהן עץ אָרוֹ וְאֵזוֹב וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל-הַיָּד וְשָׁחַף אֶת-הַפֶּהָה:

ולשמואל דאמר פרו פסולה, מאי שנא פרו – דכתיב אהרן וחוקה, פרה נמי הא כתיב אלעזר וחוקה – שאני התם, דכתיב **(במד' חקת יט,ג) וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו** – שיהא זר שוחט ואלעזר רואה. – ורב: שלא יסיח דעתו ממנה, – ושמואל, שלא יסיח דעתו מנא ליה? – נפקא ליה **(במד' חקת יט,ה) מ-** **וְשָׁחַף אֶת-הַפֶּהָה לְעֵינָיו**. – ורב: חד בשחיטה וחד בשריפה.

טט – רב אומר שצריך קרא אחד שלא יסיח דעת בשחיטה, וקרא אחד שלא יסיח דעת בשריפה, כי אי אפשר ללמוד מהשחיטה על השריפה. **וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו** – מרכא טפחא, יתור לרבות על השחיטה את אי הסחת הדעת

וְשָׁחַף אֶת-הַפֶּהָה לְעֵינָיו – מרכא טפחא, יתור לרבות על השריפה את אי הסחת הדעת

וצריכא; דאי כתב רחמנא בשחיטה – משום דתחילת עבודה היא, אבל שריפה אימא לא – צריכא. ואי כתב רחמנא בשריפה – משום דהשתא הוא דמתכשרא פרה, אבל שחיטה אימא לא – צריכא.

טט – מוזכר שחיטה לפניו ושריפה לעיניו להדגיש אי הסחת דעת, אז האם גם באסיפת אפרה ומילוי מים לקידוש, צריך דעת?

למעוטי מאי? אילימא למעוטי אסיפת אפרה ומילוי מים לקידוש (טט) – באיסוף וקידוש צריך טהור, גדול, ודעת להניח כי נאמר ב-**(במד' חקת יט,ט) למשקרת** ושימור צריך דעת, לכן ע"פ **רלב"ג זכר א"ש [טן] וְאֶסְפוּ אִישׁ טְהוֹר**)) – להוציא את הקטן, לא להוציא את האשה אחר שיש לה דעת להניח.

(יט,ו) וילקח הכהן – מונח רביעי, בתפקיד של לפחות ארבע דברים אשר **וְהִשְׁלִיךְ אֶל-הַיָּד וְשָׁחַף אֶת-הַפֶּהָה**: כאשר הקרא מונה רק שלושה **עץ אָרוֹ וְאֵזוֹב וְשָׁנִי תוֹלַעַת** אפשר כי רבוי העצים, ורבוי האזוב וגם איזוב יון לפי הפעם הראשונה בספרי הם הדבר הרביעי והחמישי המושלכים. אפשר כי גם לשון של זהורית אשר אינה באה מהלכות קרבן הפרה, כי אם מהלכות טהרת הפרה **(אוצר החכמה, חבצלת השרון, מרדכי קרליבך, ע' 697)** אינה שני תולעת הנקרא גם כן לשון של זהורית אבל הוא מהלכות פרה אדומה, לכן אפשר שהוא דבר נוסף.

[ז] וכבס בגדיו הכהן ורחץ בשרו במים ואחר יבא אל-המחנה וטמא הכהן עד-הערב:

[ז] וכבס בגדיו הכהן ורחץ בשרו במים – רביעי, בתפקיד של ארבע. ארבעה כהנים המוציא את הפרה, והשוחטה, והמזה מדמה, והמשליך, שעד כאן לא הוזכר בהם כבוס בגדים וטבילה, צריכים כבוס בגדים וטבילה כמו המשליך שבו מוזכר הדבר. הכהן השורף מוזכר בו לעצמו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = חלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.**

במדבר חקת יט,ט:

[ט] ואֶסְפוּ אִישׁ טְהוֹר אֶת אֶפְרַיִם הַפְּלֵה וְהַנִּיחַ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמִקְוֵם טְהוֹר וְהִיָּתָה לְעֵדוּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמַרְתָּ לְמִי נָדָה חֲטָאתָ הוּא:

[ט] ואֶסְפוּ – מונח פסק (הנקרא גם מונח לגרמיה) **אִישׁ טְהוֹר** – מונח רביע, מונח פסק הוא כעין כתוב סדור שנחלק, קריאה ללא טעם פסק **[ט] ואֶסְפוּ מונח אִישׁ טְהוֹר** – מונח רביע, משמעותה שלאִסוף צריך איש טהור והרביעי ממנו ומהפסוק (יט,ט), נדרש כי האוסף והמסיט אפר פרה עד סיום האיסוף טמא ומטמא בגדיו.

קריאה עם טעם פסק **[ט] ואֶסְפוּ** – מונח פסק (כאן מתאים לו גם שמו מונח לגרמיה), **אִישׁ טְהוֹר** – מונח רביע, מלמדת על הפסקת הטומאה מסיום כינוס אפר הפרה, כלומר שכל העוסקים בפעולות אחרי הכינוס טהורים (העברה למשמרת, מילוי מים, קידוש, טילטול שיעור מי הזאה להזאה וההזאה עצמה)

קריאה ללא טעם פסק **[ט] ואֶסְפוּ מונח אִישׁ טְהוֹר** – מונח רביע,

[ט] ואֶסְפוּ – מונח **אִישׁ טְהוֹר** – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן נדרש ב-**משנה פרה פ"ד מ"ד ו-פ"ה מ"ד ו-בבלי יומא מגא**, האנשים הכשרים לאסוף אפר פרה אדומה (יט,ט) הם גם הכשרים למלא מים ולקדש (יט,ז), ולהזות (יט,ט). ואילו הם: לת"ק כהן, זר, אשה, עבד, אנדרוגינוס. הרי **חמישה**, רבי יהודה פוסל אשה ומכשיר ילד שיש בו דעת להניח, וכן פוסל אנדרוגינוס, הרי **ארבעה**. וביומא מלמד שאם האשה פסולה היא יכולה לסייע לילד, הרי **חמישה**.
ראה פסק, מונח רביע

[ט] ואֶסְפוּ אִישׁ טְהוֹר אֶת אֶפְרַיִם הַפְּלֵה וְהַנִּיחַ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמִקְוֵם טְהוֹר וְהִיָּתָה לְעֵדוּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמַרְתָּ לְמִי נָדָה חֲטָאתָ הוּא:

[ט] וְהִיָּתָה – תלישא-גדולה, בתפקיד מתפקידי תלישא אלפניו ולאחריו

[ט] ... לְעֵדוּת – קדמא, **בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמַרְתָּ לְמִי נָדָה** – דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים בנושא מסוים השווים ביחס ל-**חֲטָאתָ הוּא** – מרכא סלוק.

[ט] ואֶסְפוּ אִישׁ טְהוֹר אֶת אֶפְרַיִם הַפְּלֵה וְהַנִּיחַ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמִקְוֵם טְהוֹר וְהִיָּתָה לְעֵדוּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמַרְתָּ לְמִי נָדָה חֲטָאתָ הוּא:

אֶת יתיב – בתפקיד בדווקא **שאחר שנשרפה הפרה אין ראוי להוסיף בעצים כלל, כי אפרם לא יהיה אפר הפרה (רלב"ג) אֶפְרַיִם הַפְּלֵה** – מונח זקף-קטן, שני דברים: **א'** הפרה, **ב'** ו-כל הנשרף עמה **אפר הפרה**, כי הם דברים נטפלים לה. (**רלב"ג**)

(יט,ט) ... וְהַנִּיחַ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמִקְוֵם טְהוֹר

(יט,ט) ... וְהַנִּיחַ – תביר, מהמלה נדרש לפי שבאסיפה התורה הקלה, שלא יהיה כבהן החמירה ומיעטה מי שאין בו דעת להניח.

מַחוּץ לַמַּחֲנֶה – מרכא טפחא, ריבה מקומות הנחת אפר פרה אדומה, אבל אם תנאי **בְּמִקְוֵם טְהוֹר** - רוצה לומר, שלא יהיה המקום ההוא טמא; ולזה יתבאר שאם היה האפר תוך כלי חרש מוקף צמיד פתיל באהל המת, הרי הוא טמא, שהרי אינו **בְּמִקְוֵם טְהוֹר**, והתורה דקדקה על מקומו שיהיה **טְהוֹר (רלב"ג)**. טט - **בְּמִקְוֵם** – מונח, מרבה הקפה בצמיד פתיל לכלי חרש בו מונח אפר פרה אדומה ואף-על-פי-כן האפר יהיה טמא אם יניחו במקום שאינו **טְהוֹר** – סלוק, מגביל התורה דקדקה על (מקום הנחת אפר פרה אדומה) שיהיה **טְהוֹר** ולא יהיה טמא כמו אהל מת (האם גם בבית המנוגע).

[ט] וְהִיָּתָה – תלישא-גדולה, מלמד אלפניו על תפקיד עוקר ותפקיד מחיצה, היינו עוקר הגנת המחיצה של צמיד פתיל על כלי חרש באוהל המת, שהנמצא בתוכו טהור (יט,ט), ואילו אפר הפרה טמא. **[טו] וְכָל כְּלֵי פְתוּחִים אֲשֶׁר אֵין-צָמִיד פְתִיל עָלֵיו טָמֵא הוּא: וְהִיָּתָה** – תלישא-גדולה, מלמד לאחריו בתפקיד בעל בחינה נעלה לרמוז שהאפר הנשמר הוא **כְּקִדְשִׁים** ליאסר בהנאה (**ראה ספ"ב ככד**).

וכן המים המיועדים להכנת מי נדה נפסלים במלאכה כם או בשעת הכנתם משעת המילוי **קודם** לערבובם עם האפר. **וְהִיָּתָה** – תלישא-גדולה, ע"פ **תוספות יום טוב אהלות פרק ה ולחטאת** מלמד לאחריו בתפקיד של בעל בחינה נעלה כי **לְעֵדוּת** – קדמא - לכתחילה מדאורייתא הכל נאמנין על החטאת ו-מה שאין ע"ה נאמן אינו אלא מדרבנן. **וְהִיָּתָה** – תלישא-גדולה, מלמד לאחריו בתפקיד של בעל בחינה נעלה **לְעֵדוּת** – קדמא, ע"פ משנה פרה פ"ג מ"א מי נדה להזייה על כהן השורף את הפרה יש בם אפר פרת משה לפחות ביום ההזייה הראשון.

(יט,ט) ... לְעֵדוּת – קדמא, **בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמַרְתָּ לְמִי נָדָה** – דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים בנושא מסוים השווים ביחס ל-**חֲטָאתָ הוּא** – מרכא סלוק, ע"פ **רש"י** בכל מקום שהאפר נשמר הוא **כְּקִדְשִׁים** ליאסר בהנאה (**ראה ספ"ב ככד**)..

ע"פ **משנה פרה פ"ד מ"ד** נלמד מ- **חֲטָאתָ הוּא**: שכשם שהפרה היא חטאת ואסורה במלאכה **קודם** לעשייתה כך **לְמִי נָדָה** המים המיועדים להכנת מי נדה נפסלים במלאכה כם או בשעת הכנתם משעת המילוי **קודם** לערבובם עם האפר. **חֲטָאתָ הוּא**: – מרכא סלוק מאפיין את הכתוב לפניו **לְמִי נָדָה** – מרכא טפחא.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורול"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תצית ההשערת: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבו; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבו; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבו, מיעוט), תלישא-קטנה = תרא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 במדבר חקת יט,א

במדבר חקת יט,א: **אָל-מִשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:**

הפסוק הזה באותם טעמים מופיע בתורה 9 פעמים, 3 בספר ויקרא, 6 בחומש במדבר, וזה המופע האחרון.

(א,ט) **אָל-מִשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן** – מרכא טפחא, יתור לרבות, (א) כהן גדול לעשיית פרה אדומה כי ראשונה נעשית בידי סגן כ-**רמב"ם**

הלכות פרה אדומה פ"א,ה"א אף כהן הדיוט כשר לשרפת הפרה שנאמר ונתתם אותה אל אלעזר הכהן ועדיין אהרן היה קיים, ומפי השמועה למדו זו נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בין בכהן גדול בין בכהן הדיוט.

ה"ב והעושה אותה לובש ארבעה כלים של כהן הדיוט, בין שעשאה כהן הדיוט בין שעשאה כ"ג.

(ב) שלאפר כל הפרות אחרי פרת משה מוסיפים מאפר פרת משה, **פני דוד חקת אות א** ד"ה פירוש המדרש ... **ויקחו אליהו**.

(א,ט) **לְאֶמְרָה** – סלוק, עשוי להידרש כנוטריקון **לאו אמר**, לדרוש הגבלה במצוות עשה שלאחריה (ב,ט) **זאת חקת התורה**, אפשר שזהו

מהלך [יומא מב,ב] ת"ל **זאת**. **תורה תמימה הערה ד**) משמע את הכתוב כאן **תקיים** (קבוצת עבודות באיש וביום) ואל תוסיף,

במדבר חקת יט,ב: **זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר**

דברו אל בני ישראל ויקחו אליה פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על:

תורה תמימה יט,ב **זאת חקת התורה** - תניא, מניין ששחיטת פרה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארו ואזוב ושני

תולעת אינן כשרות אלא ביום, ת"ל **תורה**, יכול שאני מרבה אף אסיפת אפרה ומלוי מים וקידוש, ת"ל **זאת** (יומא מב,ב):

תורה תמימה הערה ג) משמע תורה אחת לכל עבודותיה, וכמו דמצינו בעבודה אחת, והיא הזאה, שאינה כשרה אלא ביום, כמש"כ ב-

(ט,ט) **הזאה** הטהרה על הפסא ביום השלישי וביום השביעי, כך כל העבודות:

תורה תמימה הערה ד) משמע את הכתוב כאן **תקיים** ואל תוסיף, וענין קידוש הוא הטלת האפר לתוך המים, ונבאר זה לקמן ר"פ י"ז

(ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים). ובגמרא מפרש מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו, אחר שריבה

הכתוב ומיעט, ולא פירש מה ריבה ומה מיעט, אמרת, הרי אנו למדין כולן מהזאות מימיה, מה הזאת מימיה שיש לה מעלה שאין

כשרה רק באיש ולא באשה, דכתיב בה (ט,ט) **אלעזר הכהן** אף אני אביא שחיטתה וקבלת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארו ואזוב

ושני תולעת הואיל ואין כשרין באשה [דבכולהו כתיב או אלעזר או כהן] אין כשרים אלא ביום, ומוציא אני אסיפת אפרה ומילוי מים

וקידוש, הואיל וכשרים גם באשה כפי שיתבאר ב(ט,ד), כשרים נמי בלילה:

נתבונן שוב ב-**תורה תמימה יט,ב** **זאת חקת התורה** - תניא, מניין (לומדים כי העבודות) ששחיטת פרה וקבלת דמה והזאת דמה

ושריפתה והשלכת עץ ארו ואזוב ושני תולעת אינן כשרות אלא ביום, ת"ל **תורה**, יכול שאני מרבה אף אסיפת אפרה ומלוי מים

וקידוש, ת"ל **זאת** (יומא מב,ב):

מהמלה **תורה** – משמע תורה אחת לכל עבודותיה באותם הגבלות (איש, יום) באה מלת **זאת** מוציאה ממשמע זה ומלמדת שיש קבוצת

עבודות שלא בהגבלת (איש, יום) והן אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש, הואיל וכשרים גם באשה כפי שיתבאר בפסוק ט' (ואסרו איש

שהור את אפר וגו'), כשרים נמי בלילה:

חקת התורה - מונח זקא-קטן, בתפקיד של שני לימודים כפשוטם עבור מלת **זאת** – שטעמה יתיב, בתפקיד של דווקא כך תקיים את שתי

המצוות: פרה אדומה טומאת מי נדה וטהרתן (רמב"ם הקדמה להל"פ"א) שבפרשה זאת, כי יש שתי קבוצות עבודות עם תנאי ביצוען.

מלבי"ם א (ב,ט) זאת חקת התורה, הוא ציון על כלל המאמר שמצינו במלת זה זאת אלה כמו זאת תורת העולה, ... ולפעמים יבא

הציון בסוף המאמר כמו זאת תורת הנזיר, ... בא מאמר זה במכלתא בא (סי' פ"ז), ובספרי קרח (סי' מ"ג) ... ודעת המכלתא והספרי

שציון הכלל אינו מוסיף שום דבר על הפרט כי אין בכלל אלא מה שבפרט, ... וה"ה אם בא ציון הכלל בסוף או באמצע ובסוף, וזה

קרוב יותר לדברי ר' יונתן שכתבתי בפ' בא (סי' פז), שהלשון שפסס כלל ופרט ר"ל שציון של כלל המאמר ופרטי המאמר ואין לו ענין

עם הכלל ופרט של ה"ג מדות

ב (ב,ט) זאת חקת התורה, הנה מלת חוקה בא לעכובא כמ"ש במנחות (דף כז) ז' הזאות שבפרה מעכבים חוקה אולם הלא נזכר עוד

בפ' חקה (בפי' ו' ובפ' כ"א) ופי' ר"א שמ"ש **זאת חקת** מיותר לגז"ש להקיש למ"ש בפ' אחרי (טז לד) והיתה זאת לכם לחוקת עולם

לכפר אחת בשנה, שגם שם חוקה מיותר שכבר נז' חוקה שם (בפ' כט) ובא להקיש שכמו שמ"ש שם חוקה מדבר בבגדי לבן שנעשית

פעם א' בשנה (כמ"ש ביומא דף ס' בין לר"י ובין לר"ג שעז"א אחת בשנה), כן **חוקה** דפה מדבר **מבגדי לבן**, והנה מזה משמע שצריך

דוקא בגדי לבן של כ"ג ביוהכ"פ שהי' האבנט של בוץ (פשתן בלבד) שמזה מדבר בחוקה של יוהכ"פ. אולם לפ"ז למה דקיי"ל דכשרה

בכהן הדיוט והאבנט של כ"ה הוא של כלאים ואיך ילבש אבנט של בוץ. וע"כ פסק הרמב"ם (פ"א ה' י"ב) **שלוש בגדי לבן של כ"ה**,

(ב,ט) **זאת** ע"פ מלבי"ם מלת זאת הוא ציון על כלל המאמר. בבלי יומא מב,ב דורש מלת זאת להוציא קבוצת עבודות שאין בהם חובת איש

ויום. אפשר שזה נדרש בגלל טעם יתיב בתפקיד דווקא כך, שממעט עבודות אלה משאר העבודות שחיובן באיש ויום.

(ב,ט) **זאת חקת התורה** - מונח, המלה יתירה לגז"ש ללמוד מעבודת הפנים של יוה"כ לעשיית פרה אדומה בבגדי לבן של כ"ה. אפשר כי

טעם מונח נותן למלה את הרבוי להיות מלה יתירה כי מלה זאת נדרשת לכך שזאת גזרה מה' ואין להרהר אחריה.

בתבנית פשטא מונח זקא-קטן, מונח עשוי ללמד על מצב ביניים. אפשר שכאן הגז"ש היא לא שלמה אלא שנוי שמביא לאבנט של שעטנז

ולא של בוץ בלבד. אם כהן גדול יעשה פרה אדומה האם הוא יעשה באבנט של בוץ או באבנט של כהן הדיוט?

(ב,ט) **דברו** – מונח לגרמיה, שנתחסס אליו כמונח פסק, **אל-בני ישראל** – מונח רביע. נביא כאן דרכים אחדות בהבנת טעמי קרא זה.

(לימוד א) מיהם הרשאים להשתתף במצוות עשית אפר פרה אדומה, הכנת מי גידה (הזאה) וההזאה על טמאי מת?

ע"פ משנה פרה ומסכת יומא מא – מג עד לשלב אסוף אפר פרה אדומה עוסקים בה אלעזר (סגן כהן גדול בפרת משה) ולדורות

במחלוקת האם בשחיטה והזאת הדם רק כהן גדול, או גם כהן הדיוט, והאם גם זר שוחט וכהן רואה, אבל בהשלכת ארו ואזוב ושני תולעת

ושריפה עוסקים כהנים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דראג** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דראג תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ושמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה** = **חלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

אבל החל מאיסוף אפר פרה מתרבים העוסקים כנדרש בפסוק (ט,ט) **וְאֶסְפְּרוּ** – מונח (לגרמיה שלא שייך לכאן להסביר את הפסק) **אִישׁ שְׁהוֹר** – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן נדרש ב-**משנה פרה פ"ד מ"ד ו-פ"ה מ"ד** ו-**בבלי יומא מ"א**, האנשים הכשרים לאסוף אפר פרה אדומה (ט,ט) הם גם הכשרים למלא מים ולקדש (ט,ז), ולהוות (ט,ט). ואלו הם: לת"ק כהן, זר, אשה, עבד, אנדרוגינוס. הרי חמישה. רבי יהודה פוסל אשה ומכשיר ילד שיש בו דעת להניח, וכן פוסל אנדרוגינוס, הרי ארבעה. וביומא מלמד שאם האשה פסולה היא יכולה לסייע לילד, הרי חמישה.

בסיכום: בשלבים שונים של עשיית מצוות אפר פרה אדומה, הכנת מי נידה (הזאה) וההזאה על טמאי מת רשאים להשתתף כהנים, ישראלים (איש, אשה) עבד, אנדרוגינוס (מחלוקת), וילד שיש בו דעת (מחלוקת). יתכן ש- **דַּבְּרוּ** – מונח לגרמיה, מרמז להבדיל בין השלבים עד איסוף האפר שהעשייה רק ביום ורק באנשים ואולי רק בכהנים, ובין השלבים מהאיסוף והלאה שבהם גם אחרים רשאים להשתתף.

וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ - מונח תלישא-קטנה, המלמדים כאן על שני שיעורים, ו/או שיעור ומחיצה / חציצה. שיעור מספר השערות הפוסלות בפרה אדומה ושיעור גובה האדום המכשיר והלא אדום שלא פוסל. מסורת בידינו ששתי שערות לא אדומות בפרה אדומה פוסלות כפי **רע"ב פרה פ"ב מ"ה** ששיעור שתי שערות האמורות בכל מקום, הוא כדי שיהיו ניטלות בפי הזוג. וכן הלכה:

שתי שערות לבנות במראה צרעת הם סימן טומאה והן דוגמא למקום אחר בתורה העוסק בשתי שערות וגובהן הפוסל. הלימוד מבוסס על **(ויקרא תזריע יג,ג) וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת-הַנֶּגַע פְּעוֹר-הַבָּשָׂר וְשַׁעַר בְּנֶגַע** קדמא ואולא מצויר שתי שערות **הַכֹּהֵן אֶל לָבָן** – מונח פסק מצויר סמיכות לבנוניות השער בעיקרון (בשרשן) ולא בראשן. אלא שנדגיש שההלכה נקבעה שבצרעת גובה הלבנונית בשער הוא כלשהו לעומת פרה אדומה שבה גובהן כדי נטילה בזוג.

שיעור כדי נטילה בזוג (במספריים). ההסבר הבא **פְּרָה אֲדָמָה** - קדמא ואולא, כעין כלל, תולה מראה אדום בשער ומהתוכן משמע שכל השער אדום תמים – שלם. וע"פ **רמב"ם טהרה הלכות פרה אדומה פ"א ה"א** אם היו בה (בפרה) **שתי שערות שחורות או לבנות פסולה**. אבל ע"פ **משנה פרה פ"ב מ"ה** הפסילה תהיה אם שתי השערות גדלות בגומא אחת, היינו סמוכות, המרומז בתבנית הטעמים של **פְּרָה אֲדָמָה** - קדמא ואולא, תבנית המצוירת שתי שערות במקום אחד, סמוכות. המשנה מלמדת שלא תהיה פסילה אם עיקרן (החלק הקרוב לעור) של אותן שתי שערות אדום עד כדי שיעור נטילה בזוג, **רמב"ם הלפ"א פ"א ה"ג** ... וגו' במספרים את ראשן המשחיר ואינו חושש משום גיזה בקדשים שאין כוונתו לגו. ויתירה מזה פסק **רמב"ם הלפ"א פ"א ה"ד** וצריך שישאר מן המאדים כדי שינטל בזוג שכל שורה שאינה ניטלת בזוג הרי היא כנאילו אינה, לפיכך אם היו בה שתי שערות לבנות או שחורות שאינן נלקטין בזוג הרי זו כשירה. [השגת הראב"ד. וצריך שישאר. זה אינו מחזור שיהיה בני רואה במשנה ר"ע אומר אפילו ד' וה' והן מפורדות יתלוש אלמא לא בעי שיורא ואי איתא למילתא כשהן בגומא אחת איתא. לפי השגת הראב"ד שערות קצרות אלו זה כשהן בגומא אחת.

פי' **רע"ב פרה פ"ב מ"ה** כי גם דברי ר"ע אפילו ד' וה' והן מפורדות יתלוש וגם מה ש-ר' אליעזר אומר אפילו חמשים - כלומר אפילו טובא והן מפורדות, יתלוש. אין הלכה כמותם אלא ההלכה כתנא קמא שרק עד שתי שערות לא אדומות שאפשר לקצצן וישאר כדי נטילה בזוג מותרות.

להלן חישוב שיעור כדי נטילת זוג: תבנית הטעמים **וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ** – תלישא-קטנה, ... **אֲשֶׁר לֹא-עֲלָה** – תביר, מרמזת לאפשרות של חישוב חשבוני. אפשר כי מרמז לשיעור כדי נטילת זוג. **אֵלֶיךָ** – גי' 61, **אֲשֶׁר** – גי' 501, היחס $0.121756487 = 61 / 501$ היינו כשמינית. היות והכתוב לא פירש שיעור אזלינן בטר השיעור הנמוך. אם נאמר כי זה שמינית מאורך של אצבע שהוא לרב חיים נאה 1.91 ס"מ אזי המכפלה $0.121756487 * 1.91 = 0.23255489$ ס"מ ערך מקורב לשיעור כדי נטילת זוג.

שיעור דומה של כדי נטילת זוג מרומז במצורע ע"פ **משנה נגעים פ"ד מ"ד** שתי שערות עקין משחיר וראשן מלבין טהור **עקין מלבין וראשן משחיר** טמא כמה יהא **בלבנונית** רבי מאיר אומר **כל שהוא ר' שמעון אומר כדי לקרוץ בזוג** (מספריים) וגו' ואף שאין הלכה כר"ש, נמצאת בפסוק **(וי' תז' יג,ד) וְאִם-בְּהֵרֵתָּ – טרסא (גי' 654) ... הַכֹּהֵן – תביר (גי' 80)**, תבנית המרמזת לאפשרות של חישוב חשבוני כגון היחס $80 / 654 = 0.122324$ ונראה כי הוא כשמינית אצבע היינו כ-2.3 – 3.0 מ"מ, שהוא כנראה שיעור כדי נטילה בזוג. **(וי' תז' יג,ד) וְאִם-בְּהֵרֵתָּ לָבָן הוּא פְּעוֹר בָּשָׂרוֹ וְעִמְקוֹ אֵין-מֵרְאָה מוּ-הַעוֹר וְשַׁעֲרָה לֹא-הָפַךְ לָבָן** וְהַסְּפִיר הַכֹּהֵן אֶת-הַנֶּגַע שֶׁבַעַת יָמִים: **תְּמִימָה** – רביע, לא נראה ללמוד רביע עבור שערות כדעת רבי עקיבא על ארבע וחמש שערות מפורדות. אלא אפשר כי **תְּמִימָה** – רביע, מוסיף שיעור שנות הפרה, כי מהמלה פרה יודעים כי כבר יצאה מכלל עגלה, אבל גילה המועדף ע"פ **הרמב"ם בהלכות פרה פ"א ה"א** מצות פרה אדומה שתהיה **בת ארבע שנים או שלוש**, ואם היתה זקנה כשרה, **ובמשנה** רבי יהושע סבר שהפרה האדומה גם צריכה להיות שלישיית ואמר בן עזאי אני אפרש אם אומר אתה שלישיית לאחרות במנין וכשאתה אומר **שלישית בת שלש שנים** כלומר מועדף לכל היותר בשנתה הרביעית. אפשר כי יש עוד שיעור של משקל לשון (חוט הכריכה) שני התולעת שכורכים על עץ ארוז ואזוב כנאמר ב-**בבלי יומא מ"ב**, ... כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: שלש לשונות שמעתי, אחת של פרה, ואחת של שעיר המשתלח, ואחת של מצורע. אחת משקל עשרה זוז, ואחת משקל שני סלעים, ואחת משקל שקל, ואין לי לפרש. כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יונתן: **(מ"ב)**, של פרה – משקל עשרה זוז, ושל שעיר המשתלח – משקל שני סלעים, ושל מצורע – משקל שקל.

ההסבר הבא מוסיף מחיצה / חציצה **כתב רמב"ם טהרה הלכות פרה אדומה פ"א ה"ו** ... הייתה בה יבלת וחתכה אע"פ שצמח במקומה שער אדום, פסולה **אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ מוּם** – מהפך פשטא זקא-קטן, **לִימּוּד** כפשוטו על מום קבוע הפוסל בקדשי מזבח גם פוסל בפרה אדומה אף שאינה קדשי מזבח, **לִימּוּד** היוצא מפשוטו בא ללמד כי יבלת מהסוג של מום עובר שאפשר לעקרה לשם קדשי מזבח והקרבת לא יפסל, בפרה אדומה אדומה אף שאינה קדשי מזבח אותה יבלת היא מחיצה / חציצה הפוסלת בשלימות האדומיות ואף אם תעקר ויעלה שער אדום תחתיה פוסלת את הפרה האדומה. **אֲשֶׁר** – תביר, בא למעט בצווי **לֹא-עֲלָה עֲלֶיהָ עֵל** – מרכא טפחא, יתור לרבות מיני דברים ופעולות העולים לפוסלה. המיעוט שבטעם מלת **אֲשֶׁר** יהיה פעולות לצורך הפרה שלא פוסלים, ופעולות שלא לצרכה אבל שלא רצון הבעלים, כמו ש-**כתב הרמב"ם ז"ל בהלכות פרה: (פרק א) זה הכלל כל שהוא לצרכה כשרה ולצורך אחר פסולה**.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גריש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך. הצנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שזור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיו לנושא/ים אחר/ים בתושבע"פ.

על – סלוק, מגביל מיני עול פוסלים, נעשה בה מלאכה מאליה או שעלה עליה עול מאליו, אם מרצונו פסולה, אם לא לרצונו כשרה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מנח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עשירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עשירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.4 במדבר חקת י"ט, א במ' חקת י"ט

[ב] זאת חקת התורה אשר-צנה ה' לאמר דברו אל-בני ישראל ויקחו אליה פרה גדולה תמימה אשר אין-בה לום אשר לא-עלה עליה עול: הגמרא מבררת רבויים ומיעוטים הנלמדים מהקרא [ב] זאת חקת התורה ... שחיטה בור כשרה או פסולה? לשיטת רב משחיטה באלעזר ממעט אשה וכך גם ממעט זר.

בבלי יומא מב,ב איתמר, שחיטת פרה בור, רבי אמי אמר: כשרה, ורבי יצחק נפחא אמר: פסולה. עולא אמר: כשרה, ואמרי לה: פסולה. מתיב רבי יהושע בר אבא לסיועיה לרב (רש"י) דאמר: פרה שחיטתה בור פסולה): אין לי אלא הזאת מימיה שאין כשרין באשה כבאיש, ואין כשרין אלא ביום (רש"י דכתיב (ט,ב) הוא יתפא-בו ביום השלישי), מניין לרבות (את הפעולות) שחיטתה, וקבלת דמה, והזאת דמה, ושריפתה, והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת (רש"י): דלא יהיו כשרין אלא ביום, דאילו לענין באשה כבאיש אינו אצטרך לרביי, דכולהו כתיב בהו או אלעזר או כהן) – תלמוד לומר (ט,ב) תורה זאת חקת התורה תורה אחת לכל עבודתה). יכול שאני מרבה אף אסיפת אפרה ומלוי מים וקידוש – תלמוד לומר (ט,ב) זאת חקת התורה (רש"י): את הכתוב כאן קיים, ואל תוסיף). ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו? אחר שריבה הכתוב ומיעט, אמרת: הרי אנו למדין כולן מהזאת מימיה (רש"י): שפסול הלילה מפורש בו). מה הזאת מימיה – אינן כשרין באשה כבאיש ואין כשרין אלא ביום, אף אני אביא שחיטתה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת, הואיל ואין כשרין באשה כבאיש (רש"י): כדלקמן: (ט,ב) וקח אֶזוֹב וְקָבֵל בְּמִים אִישׁ טְהוֹר – אין כשרין אלא ביום (ורק באיש) ומוציא אני אסיפת אפרה ומלוי מים וקידוש, הואיל וכשרין באשה כבאיש – (או שיהיו) כשרין נמי ביום ובלילה. והאי מאי תיובתא? אילימא מדפסולין באשה פסולין נמי בזר – הזאת מימיה תוכיח, שפסולין באשה וכשרין בזר! – אמר אביי, היינו תיובתיה: אשה מאי טעמא – אלעזר ולא אשה (רש"י): ועל כרחך (ט,ב) וְשָׁחַט אֶתְּהָּ לְפָנָיו אֶלְעֹזֵר קא דריש ליה תנא כרב, דאי שיהא אחר שוחט ואלעזר רואה כדריש שמואל – מהיכא ממעט אשה, אלא מאלעזר דריש ליה תנא, וכי היכי דממעט אשה מהכא ממעטין נמי זר, זר נמי – אלעזר ולא זר.

(ט,ב) תורה – זקא-קטן, יש שתי קבוצות אנשים למעשי פרה אדומה (א) הכהנים כשרים לכל מעשי פרה אדומה, (ב) יש אנשים שאינם כהנים הכשרים רק לחלק מהעבודות וגם בתוך כך פלוני או פלונית עשויים להיות כשרים לעבודה מסוימת ופסולים בעבודה אחרת. (ט,ב) וְשָׁחַט אֶתְּהָּ לְפָנָיו – המלה מלמדת בשיטת רב שלא יסיח דעת, טעם סלוק, מגביל. בשיטת רב מגביל שחיטה לאלעזר ובכך פוסל שחיטה באשה זור.

[ג] ונתתם אתה אל-אלעזר הכהן והוציא אתה אל-מחויץ לפחנה ושחט אתה לפניו: בבלי יומא מב,ב במעשה פרה אדומה והשימוש באפרה למי נדה

אמר עולא: כל הפרשה כולה, משמע מוציא מיד משמע, ומשמע ממילא: (במ' חקת י"ט, א) ונתתם אתה אל-אלעזר הכהן – אותה לאלעזר ולא לדורות לאלעזר. איכא דאמרי: לדורות ככהן גדול, ואיכא דאמרי לדורות ככהן הדיוט. בשלמא למאן דאמר לדורות ככהן הדיוט – שפיר, אלא למאן דאמר לדורות ככהן גדול – מנא ליה? – גמר (במ' חקת י"ט, א) חקה (ממלת) חקה מיום הכפורים. ונתתם אתה – מונח זקא-קטן, שתי דרשות (א) הפרה בדור המדבר באלעזר ולא כפרה לדורות ככהן גדול או ככהן פשוט (ב) פרה אדומה מצד שהיא תמימה מתאימה להיות קדשי מזבח, ולולא היתה פרה אדומה לא הייתה יוצאת מידי מזבח, אבל בגלל שהיא פרה אדומה היא קדשי בדק הבית שאין עליה קדושת הגוף כקדשי מזבח, ולכן אף שכבר קדשה אין עבירה בהוצאתה מחויץ למקדש (אנציקלופדיה תלמודית כרך ט, העמדה והערכה טור תרס).

(במ' חקת י"ט, א) והוציא אתה – שלא יוציא אחרת עמה, כדתנן: לא היתה פרה רוצה לצאת – אין מוציאין עמה שחורה, שלא יאמרו שחורה שחטו. ואין מוציאין עמה אדומה – שלא יאמרו שתיים שחטו. בפסוק (ט,ב) מלת אותה שלוש פעמים. תיב"ע מתרגם המופע השני של אותה והוציא אתה – ויהפך יתה לחודא – ויוציא אותה לבדה רבי אומר: לא מן השם הוא זה, אלא משום שנאמר (במ' חקת י"ט, א) אתה – לבדה. ותנא קמא, הא כתיב אתה! – מאן תנא קמא – רבי שמעון היא, דדריש טעמיה דקרא והוציא אתה אל-מחויץ לפחנה – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, שתי דרשות. (א) אפשר כי בא ללמד שהייתה פרה אדומה מוציא אותה מידי מזבח ואינה צריכה העמדה והערכה אם נמצא שהיא לא נחוצה. (ב) והוציא אתה – מהפך פשטא, בתפקיד טעמא דקרא לכתוב בתחילת הפסוק שבו נאמר (במ' חקת י"ט, א) ונתתם אתה אז אפשר היה לכתוב והוציא, אבל כתוב והוציא אתה לכן מלת אותה יתירה ונדרשת כטעמא דקרא על חלק הפסוק שלפניה ומלמד על יחידות בנתינה ויחידות בהוצאה.

מאי בינייהו? – איכא בינייהו (בבלי יומא מג,א) דאפיק (שהוציא) חמור בהדה. (במ' חקת י"ט, א) ושחט אתה – שלא ישחוט אחרת עמה. (מלת אתה ממעט פרה אחרת משחיטה במעמד זה, תבנית הטעמים ושחט אתה – מרכא טפחא, יתור לרבות שחיטה בור כשמואל להלן) לפניו, (סלוק, מגביל) לרב – שלא יסיח דעתו ממנה, (סלוק, מגביל) לשמואל – שיהא זר שוחט ואלעזר רואה (שחיטה בהשגחה). [ד] וקח אלעזר הכהן מדמה פאצפצעו, לשמואל (אם זר שחט הכתוב) – לאהדוריה (חזור) לאלעזר (לקבל הדם ולהזות), לרב – הוי מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, דאפילו כהן הדיוט (כשר לקבלת דם הזאה).

[ו] וקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת, לשמואל – דאפילו ככהן הדיוט, לרב – איצטרך, סלקא דעתך אמינא: כיון דלאו גופה דפרה נינהו – לא ליבעי כהן, קא משמע לן. [ז] וכבס בגדיו הכהן – בכיהונו. ושמא הכהן עד-הערב – כהן בכיהונו, לדורות. הניחא למאן דאמר לדורות ככהן הדיוט – שפיר, אלא למאן דאמר לדורות ככהן גדול, השתא כהן גדול בעינן – בכיהונו מיבעיא? – אין, מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא. (הקל וחומר על כ"ג שלא צריך להזכיר שוב כהן נדחה ע"י הקרא הבא) [ט] ואסרו איש טהור את אפר הפרה והניח; איש – להכשיר את הזר, טהור – להכשיר את האשה, והניח – מי שיש בו דעת להניח, יצאו חרש שוטה וקטן, שאין בהן דעת להניח. תנן התם: הכל כשרין לקדש, חוץ מחרש שוטה וקטן. רבי יהודה מכשיר בקטן, ופוסל באשה ובאנדרוגינוס. מאי טעמא דרבנן? דכתיב [יז] וקח לו לטמא מעפר שרפת החטאת, הנך דפסלי לך באסיפה – פסלי לך בקידוש, והנך דאכשירי לך באסיפה – אכשירי לך בקידוש. – ורבי יהודה אם כן לימא קרא ולקח מאי וקחלו דאפילו קטן דפסלי לך

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גריש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מתיצה, עפירה, שגגה = שכתה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מתיצה, עפירה, שגגה = שכתה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

התם, הכא כשר. אשה מנא ליה? ונתן ולא ונתנה. ורבנן, אי כתב רחמנא ולקח ונתן, הוה אמינא: עד דשקיל חד ויהיב חד, כתב רחמנא וְלִקְחָהּ. ואי כתב רחמנא ולקחו ונתנו – הוה אמינא: עד דשקלי תרי ויהיבי תרי, כתב רחמנא: [יז] וְלִקְחוּ ... וְנָתַן, דאפילו שקלי תרי ויהיבי חד. [יח] וְלִקְחָהּ אֵזוּב וְטָבַל בְּמִים אִישׁ טְהוֹר – לרבנן: איש ולא אשה, טהור – להכשיר את הקטן. ולרבי יהודה: איש ולא קטן, טהור להכשיר את האשה. מיתביב: הכל כשרין להזות חוץ מטומטום, ואנדרוגינוס, ואשה. וקטן (שיש) (מסורת הש"ס: [שאינן]) בו דעת – אשה מסיעתו ומזה.

בבלי יומא מג,ב

ולא פליג רבי יהודה! אמר אביי: כיון דאמר מר משמע מוציא מיד משמע ומשמע ממילא – פליג. (ט,ט) וְהִנֵּה הַטְּהוֹר עַל-הַטְּמֵא, טְהוֹר – מכלל שהוא טמא, לימד על טבול יום שכשר בפרה.

(ט,ט) וְהִנֵּה הַטְּהוֹר עַל-הַטְּמֵא – מהפך פשטא זקא-קטן, שתי דרשות, באחת מהן מוציא את הכתוב מפשטו וְהִנֵּה הַטְּהוֹר – לימד על טבול יום שכשר בפרה. כלומר כבר טבל וניטהר ולכן אינו מטמא אבל חסר הערב שמש. אמר רבי אסי: כי הווי בה רבי יוחנן וריש לקיש בפרה, לא מסקי מינה אלא כמאי דמסיק תעלא מבי כרבא, אלא אמרי: משמע מוציא מיד משמע, ומשמע ממילא. תני תנא קמיה דרבי יוחנן: כל השחיטות כשרות בזר, חוץ משל פרה. אמר ליה רבי יוחנן: פוק תני לברא! לא מצינו שחיטה בזר פסולה. ורבי יוחנן, לא מיבעיא לתנא דלא ציית – אלא אפילו לרביה לא ציית. דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק: שחיטת פרה בזר – פסולה. ואני אומר: כשירה. לא מצינו שחיטה שפסולה בזר.

- [ו] וְלִקְחָהּ הַכֹּהֵן עִץ אֲרִז וְאֵזוּב וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְהַשְּׁלִיף אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה:
- [ז] וְכִבְשׁ בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בְּמִים וְאַחַר יָבֵא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד-הָעֶרֶב:
- [ח] וְהִשְׂרַף אֹתָהּ וְכִבְשׁ בְּגָדָיו בְּמִים וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בְּמִים וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:

ספרי דבי רב חקת פסקא כנד. ... ורבי יהודה אומר ישרף שלא ימעיט את העצים, מרבה הוא לה חבילי אזוב וחבילי אזוב יון בשביל לרבות העפר. ... אזוב. ולא אזוב יון ולא אזוב שיש לו שם לווי. וגו'.

טט - ספרי דבי רב פעם מציין אזוב יון ופעם מציין אזוב ללא שם לווי.

מדרש אגדה (בובר) במדבר פרק ט

(ט,ט) וְלִקְחָהּ הַכֹּהֵן עִץ אֲרִז וְאֵזוּב. ואוסף האפר ולוקח מעפר שריפת החטאת והמזה מי הנדה, ושנינו כל המתעסקין בפרה מטמאין בגדים, ולכך היו בה כיבוסין שבעה, וטבילות גופיהן שבעה, וטהורים היו צריכים להיות להם מתחלה כל השבעה, וכולם נטמאו גופיהם של ז'. הרי מ"ט כנגד פרה שהיא מזוקקת שבעתים, שהם מ"ט, ... ולמה משליך אל תוך שריפת הפרה, להרבות אפרה ולא היה זורקם עד שתצאת האור ברובה, והמשליך היה מראה לכל ואומר שלשה פעמים ארז זה, וכן היה אומר לכל מין ומין **רלב"ג (ט,ט) וְכִבְשׁ בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בְּמִים וגו' - למדנו מזה שהמשליך עץ הארז והאזוב ושני התולעת אל תוך שרפת הפרה טעון כבוס בגדים.** ואחר זה שב לבאר, ש-**הַשְּׂרֵפָה (ט,ט)** את הפרה טעון גם כן כבוס בגדים, והאוסף את אפר הפרה גם כן טעון כבוס בגדים (ראה להלן, ט), הנושא את מי הנדה גם כן (ראה להלן, כא); וזה ממה שיורה, שכל העוסקים בפרה טעונים כבוס בגדים. עם שהוא אפשר שיהיה אמרו (ט,ט) **וְכִבְשׁ בְּגָדָיו הַכֹּהֵן -** שב אל המוציא אותה והשוחטה והמזה מדמה, ויהיה אמרו (ט,ט) **וְהִשְׂרַף אֹתָהּ -** שב אל הַשְּׂרֵפָה והמשליך אל תוך שרפתה וגו'

אוצר החכמה, תבצלת השרון, מרדכי קרליבך, ע' 697 ובשקלים פ"ד מ"ב תנן דפרה אדומה ושעיר המשתלח ולשון של זהורית באין מתרומת הלשכה, ובתו"י יומא סזא, כתב דהיינו לשון של זהורית של שעיר המשתלח לעזאזל, וכ"ה בר"מ פ"ד שקלים ה"א, אכן הרע"ב שם ובגבורת ארי ביומא ארי ביומא ארי לשון של פרה אשר השליך אל תוך שריפתה וגו' לשון של זהורית אשר אינה באה מהלכות קרבן הפרה, כי אם מהלכות טהרת הפרה וגו'

(ט,ט) וְלִקְחָהּ הַכֹּהֵן – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע דברים אשר **וְהַשְּׁלִיף אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה:** כאשר הקרא מונה רק שלושה **עִץ אֲרִז וְאֵזוּב וְשָׁנִי תוֹלַעַת** אפשר כי רבוי העצים, ורבוי האזוב וגם איזוב יון לפי הפעם הראשונה בספרי הם הדבר הרביעי והחמישי המושלכים. אפשר כי גם לשון של זהורית אשר אינה באה מהלכות קרבן הפרה, כי אם מהלכות טהרת הפרה (**אוצר החכמה, תבצלת השרון, מרדכי קרליבך, ע' 697**) אינה שני תולעת הנקרא גם כן לשון של זהורית אבל הוא מהלכות פרה אדומה, לכן אפשר שהוא דבר נוסף.

אבן עזרא (ט,ט) וְכִבְשׁ בְּגָדָיו - הכהן השורף. טט – פי' זה קשה כי טומאת השורף וטהרתו נלמד ב-(יט,ח). אכן תיב"ע שייך את (יט,ז) אל הכהן השוחט ב-(יט,ג), **תרגום יונתן (י) ויצבע לבושו פהנא דינקס ית תורתא ויחסי בשריה בארבעין סוויין דמוי ומן פתר פדיו ייעול למשריטא ויהי מסאב פהנא ההוא קדם טיבוליה עד רמשא:** ובתרגום התרגום **כתר יונתן (י) ויכבס בגדיו הכהן שישחט את הפרה וירחץ את בשרו בארבעים סאה של מים ומן אחר כך יבוא למחנה ויהיה טמא הכהן ההוא מלפני טבילתו עד הערב:**

ובהמשך ה-**אבן עזרא (יט,ז) וְטָמֵא הַכֹּהֵן -** וכבר ישב טמא (מעיסוקו בפרה אדומה, לראב"ע השורף, לתיב"ע השוחט ולרלב"ג המוציא השוחט המזה והמשליך). ויש אומר, שיהיה טמא עד הערב, שלא יאכל מן הקדשים: וכך גם ב-**תיב"ע** כמובא כאן בתרגום **כתר יונתן (י)** ויהיה טמא הכהן ההוא מלפני טבילתו עד הערב: **וְטָמֵא הַכֹּהֵן -** מרכא טפחא, יתור לרבות טומאה של טבול יום על הטומאה של הכהן הבאה עליו מעיסוקו בפרה אדומה.

(יט,ט) **וְכִבְשׁ בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בְּמִים -** רביע, בתפקיד של ארבע. ע"ר לב"ג ארבעה כהנים המוציא את הפרה, והשוחטה, והמזה מדמה, והמשליך, שעד כאן לא הוזכר בהם כבוס בגדים וטבילה, צריכים כבוס בגדים וטבילה כמו המשליך שבו מוזכר הדבר. הכהן השורף מוזכר בו לעצמו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דוגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שגור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **חלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שגור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/חלקים בתשובע"פ.

1.5 במדבר חקת יט,א (התשע"ה)

במדבר חקת יט,ח – י:

[ח] וְהִשְׁתַּחֲוֹתָ אֹתָהּ וְכַבַּסְתָּ בְּגָדֶיךָ בַּיָּמִים וְרַחֵץ בַּשֵּׁרוֹ בַּיָּמִים וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:
 [ט] וְאַסְּפֹו אִישׁ טְהוֹר אֶת אֶפְרַת הַפְּלִיָּה וְהִנִּיחַ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמִקְוֵם טְהוֹר
 וְהִיתָה לְעֵלֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמַרְתָּ לְמִי נְדָה חֲטָאתָ הוּא:
 [י] וְכַבַּסְתָּ אֶסְפֹּו אֶת-אֶפְרַת הַפְּלִיָּה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב וְהִיתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם:

(ט,ט) וְאַסְּפֹו – מונח פסק, הוא כעין כתוב סדור שנחלק, כאן מצרף מלה זאת אל הכתוב בסיפא של (יט,ח) ואז הקריאה תהיה **(ט,ח)** וְרַחֵץ בַּשֵּׁרוֹ בַּיָּמִים וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב: **(ט,ט)** וְאַסְּפֹו היינו שגם האוסף אפר פרה צריך טבילה, שהרי כתוב ב-**(ט,ט)** וְכַבַּסְתָּ אֶת-אֶפְרַת הַפְּלִיָּה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב, ולא מצויין שצריך גם טבילת הגוף. והוא אמינא שטומאת האוסף פורחת מאליה. אכן **תרגום יונתן** על לשון **(ט,ח)** וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב תרגם ויהי מְסָבָב קָדָם טְבוּלִיָּה עַד רַמְשָׂא (יהיה טמא, קודם הטבילה, עד הערב (הטבילה מעבירה אותו לדרגת טבול יום)) ואותה לשון הוסיף בתרגום (יט,י) אף שלא נאמר בכתוב, להבהיר כי האוסף חייב טבילה.
(ח) וְכַבַּסְתָּ דְמַתְעַסְק בִּיקְדָמָא יִצְבַע לְבוּשׁוֹ בְּאַרְבָּעֵין סוּוּין דְמוֹי וְנִסְחָי בִּישְׁרִיָּה בְּאַרְבָּעֵין סוּוּין דְמוֹי וְיֵהִי מְסָבָב קָדָם טְבוּלִיָּה עַד רַמְשָׂא:
(י) וְיִצְבַע פְּהָנָא דְכְנִישׁ יֵת קְטָמָא דְתוֹרְתָא יֵת לְבוּשׁוֹ וְיֵהִי מְסָבָב קָדָם טְבוּלִיָּה עַד רַמְשָׂא וְתֵהִי לְכֻתְמָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּירָא דְיִתְגַּיְרִוּוּן בִּינְיָהוֹן לְקִיָּים עָלֵם:
אבן עזרא גם כן מבהיר שהאוסף צריך טבילה בפרשו **(ט,ט)** וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב - ואחר שאמר שיכבס את בגדיו, אין צורך להזכיר שירחץ במים.

במדבר חקת יט,ט:

וְאַסְּפֹו אִישׁ טְהוֹר אֶת אֶפְרַת הַפְּלִיָּה וְהִנִּיחַ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמִקְוֵם טְהוֹר
 וְהִיתָה לְעֵלֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמַרְתָּ לְמִי נְדָה חֲטָאתָ הוּא:
(ט,ט) וְאַסְּפֹו – מונח פסק (הנקרא גם מונח לגרמיה) **אִישׁ טְהוֹר** – מונח רביע

מונח פסק הוא כעין כתוב סדור שנחלק. כאן לקריאה של הכתוב פעם ללא טעם פסק ופעם עם טעם פסק. קריאה ללא טעם פסק **(ט,ט)** וְאַסְּפֹו מונח **אִישׁ טְהוֹר** – מונח רביע, משמעותה שלאוסף צריך איש טהור והרבוים ממנו.
(ט,ט) וְאַסְּפֹו – מונח **אִישׁ טְהוֹר** – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן נדרש ב-**משנה פרה פ"ד מ"ד ו-פ"ה מ"ד ו-בבלי יומא מג"א** האנשים הכשרים לאוסף אפר פרה אדומה (יט,ט) הם גם הכשרים למלא מים ולקדש (יט,יז), ולהזות (יט,ט). ואלו הם: לתנא קמא: כהן, זר, אשה, עבד, אנדרוגינוס. הרי **חמישה**. רבי יהודה פוסל אשה ומכשיר ילד שיש בו דעת להניח, וכן פוסל אנדרוגינוס, הרי **ארבעה**. וביומא מלמד שאם האשה פסולה היא יכולה לסייע לילד, הרי **חמישה**.
קריאה עם טעם פסק **(ט,ט)** וְאַסְּפֹו – מונח פסק (כאן מתאים לו גם שמו מונח לגרמיה), **אִישׁ טְהוֹר** – מונח רביע, מלמד כי כל הפעולות בפרה אדומה עד סיום אסיפת אפר הפרה מטמאות גוף ובגדים, אבל אחרי הפסק, היינו אחרי סיום איסוף האפר, רוב הפעולות אינן מטמאות (העברה למשמרת, מילוי מים, קידוש, טילטול שיעור מי הזאה להזאה ועצמה, הנוגע בשיעור שלא לצורך – טמא, המטלטל פחות משיעור הזאה טמא).
ומהפסוק **(ט,ט)** נדרש כי **האוסף** והמסיט אפר פרה עד סיום האיסוף טמא ומטמא בגדיו.

[ט] וְאַסְּפֹו אִישׁ טְהוֹר אֶת אֶפְרַת הַפְּלִיָּה וְהִנִּיחַ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמִקְוֵם טְהוֹר וְהִיתָה לְעֵלֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמַרְתָּ לְמִי נְדָה חֲטָאתָ הוּא:
את אפר הפלִיָּה - **את** יתיב – בתפקיד בדווקא **שאתר שנשרפה הפרה אין ראוי להוסיף בעצים כלל**, כי אפרם לא יהיה אפר הפרה **(רלב"ג)** **אפר הפלִיָּה** – מונח זקא-קטן, שני דברים: **א'** הפרה, **ב'** ו-כל הנשרף עמה **אפר הפרה**, כי הם דברים נטפלים לה. **(רלב"ג)** ראה **יתב**

(ט,ט) ... וְהִנִּיחַ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמִקְוֵם טְהוֹר

(ט,ט) ... וְהִנִּיחַ – תביר, מהמלה נדרש לפי שבאסיפה התורה הקלה, שלא יהיה בכהן החמירה ומיעטה מי שאין בו דעת להניח. **מחוץ למחנה** – מרכא טפחא, ריבה מקומות הנחת אפר פרה אדומה, אבל אם תנאי **בְּמִקְוֵם טְהוֹר** - רוצה לומר, שלא יהיה המקום ההוא טמא; ולזה יתבאר שאם היה האפר תוך כלי חרש מוקף צמיד פתיל באהל המת, הרי הוא טמא, שהרי אינו **בְּמִקְוֵם טְהוֹר**, והתורה דקדקה על מקומו שיהיה **טְהוֹר (רלב"ג)**. טט - **בְּמִקְוֵם** – מונח, מרבה הקפה בצמיד פתיל לכלי חרש בו מונח אפר פרה אדומה ואף-על-פי-כן האפר יהיה טמא אם יניחו במקום שאינו **טְהוֹר** – סלוק, מגביל התורה דקדקה על (מקום הנחת אפר פרה אדומה) שיהיה **טְהוֹר** ולא יהיה טמא כמו אהל מת (האם גם בבית המנוגע).

(ט,ט) וְהִיתָה – תלישא-גדולה, מלמד אלפניו על תפקיד עוקר ותפקיד מחיצה, היינו עוקר הגנת המחיצה של צמיד פתיל על כלי חרש באוהל המת, שהנמצא בתוכו טהור (יט,ט), ואילו אפר הפרה טמא **(ט,ט)** וְכַבַּסְתָּ אֶת-אֶפְרַת הַפְּלִיָּה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב: **וְהִיתָה** – תלישא-גדולה, מלמד לאחריו בתפקיד בעל בחינה נעלה לרמוז שהאפר הנשמר הוא **כְּקִדְשִׁים** ליאסר בהנאה (ראה **ספ"ב ככד**). וכן המים המיועדים להכנת מי נדה נפסלים במלאכה אם או בשעת הכנתם משעת המילוי **קודם** לערבובם עם האפר. **וְהִיתָה** – תלישא-גדולה, ע"פ **תוספות יום טוב אהלות פרק ה' ולחטאת** מלמד לאחריו בתפקיד של בעל בחינה נעלה כי **לְעֵלֶת** – קדמא - לכתחילה מדאורייתא הכל נאמנין על החטאת ו-מה שאין ע"ה נאמן אינו אלא מדרבנן. **וְהִיתָה** – תלישא-גדולה, מלמד לאחריו בתפקיד של בעל בחינה נעלה **לְעֵלֶת** – קדמא, ע"פ **משנה פרה פ"ג ג"מ"א** מי נדה להזייה על כהן השורף את הפרה יש בם אפר פרת משה לפחות ביום ההזייה הראשון.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

(ט,ט) ... לעדת – קדמא, בני-ישראל למשמרת למי נדה – דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים, כאן מקומות שמירת אפשר הפרה, עם הלכה שווה לפרטיה, ביחס ל- תפארת הוא: – מרכא סלוק.
 ל- תפארת הוא: – מרכא סלוק, ע"פ רש"י בכל מקום שהאפר נשמר הוא כקדשים ליאסר בהנאה (ראה ספ"ב קכד)..

ע"פ משנה פרה פ"ד מ"ד נלמד מ- תפארת הוא: שכשם שהפרה היא חטאת ואסורה במלאכה קודם לעשייתה כך למי נדה המים המיועדים להכנת מי נדה נפסלים במלאכה במ או בשעת הכנתם משעת המילוי קודם לערבובם עם האפר. תפארת הוא: – מרכא סלוק מאפיין את הכתוב לפניו למי נדה – מרכא טפחא.

[ו] וְכִכְסֵי הָאֹסֶף אֶת-אֶפְרַיִם הַפְּרָה אֶת-בְּנֵיהֶּי וְשָׂמָא עַד-הָעֶרֶב וְהִיָּתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְרֵי הַגֵּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת עוֹלָם: [ז] וְלִקְחוּ לְשָׂמָא מֵעֶפְרַת הַחֲטָאת וְנָתַן עֲלֵיהֶּם מִיּוֹם הַיּוֹם אֶל-כָּלֵי:

(ט,ט) וְכִכְסֵי – תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור אלפניו לפסוק (ט,ט) למי נדה תפארת הוא: שיעור כדי טבילת האזוב והזאה, והמטלטל יותר מזה שלא לצורך הזאה נטמא ובפחות מזה טהור, דבר הנדרש ב-(ט,ט) וְהִיָּתָה לְהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִזֶּה מִי-הַנְּדָה וְכִכְסֵי בְנֵיהֶּי וְהַנְּעִל בְּמֵי הַנְּדָה וְשָׂמָא עַד-הָעֶרֶב:

(ט,ט) וְכִכְסֵי – תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור אלפניו לפסוק (ט,ט) למי נדה תפארת הוא: שיעור כדי טבילת האזוב והזאה, והמטלטל יותר מזה שלא לצורך הזאה נטמא ובפחות מזה טהור, דבר הנדרש ב-(ט,ט) וְהִיָּתָה לְהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִזֶּה מִי-הַנְּדָה וְכִכְסֵי בְנֵיהֶּי וְהַנְּעִל בְּמֵי הַנְּדָה וְשָׂמָא עַד-הָעֶרֶב:

(ט,ט) וְכִכְסֵי – תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור אלאחריו – ה' גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך (ט,ט) הָאֹסֶף אֶת-אֶפְרַיִם הַפְּרָה – קדמא מהפך פשטא, כעין כתוב שחברו שלפניו מלמד עליו, כאן מיבא תכונה מהכתוב לפניו והיא לימוד הק"ו מהמשליך והשורף, והכתוב עצמו מלמד הדרשה הנוספת כלהלן.

(ט,ט) הָאֹסֶף אֶת-אֶפְרַיִם הַפְּרָה ע"פ [ספרי במדבר פיסקא קנד] הקרא יתר, כי כבר יש לימוד בקל וחומר מהמשליך והשורף, שהם מטמאים בגדיהם, לא כל שכן שהאוסף הנוגע באפר שמתמא בגדיו, ונכתב הָאֹסֶף וגו' כדי ללמוד ממנו דרשות אחרות: (א) אפשר כי (ט,ט) וְהִיָּתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מונח רביעי, כעין מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו יצא. אפשר שמלמד על עצמו כ-[ספרי במדבר פיסקא קנד] המסטי אפר עד שלא כונס מטמא בגדיו, (ב) שאין עונשין מן הדין, אך הגר"א מוחק המלים "ואין עונשין מן הדין" בספרי, והלכה זאת נלמדת מ-(וי קדשים כז) אֶת-אֶחָתוֹ היתירה, ולכן נשארה דרשה (א) בלבד.

(ט,ט) וְלִגְרֵי הַגֵּר בְּתוֹכָם – תביר מרכא טפחא לְחֻקַּת עוֹלָם: – מרכא סלוק, הַגֵּר בְּתוֹכָם – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות ע"פ סיפרי במדבר פיסקא קנד לרבות על ישראל את הגרים לכל מעשי הפרה: כאן להשתתף באסוף, ובפעולות אחרי הכינוס ע"י טהורים (העברה למשמרת, מילוי מים, קידוש, טילטול שיעור מי הזאה להזאה וההזאה עצמה) וְלִגְרֵי – תביר מחלק בין מעשי פרה. משנה פרה פ"ד מ"ד מעשיה ביום ובכהן ... עד שתעשה אפר ופי' קהתי מעשי הפרה אינם אלא ביום ולא בלילה, חוץ מאסיפת אפרה, והמילוי מים והקידוש (ליתן האפר בתוך המים) שכל זה מותר בלילה. וכל מעשי הפרה בכהן, משעת השחיטה עד שתעשה אפר, אבל אסיפת האפר ומילוי המים והקידוש כולם כשרים בזר וגו' וְלִגְרֵי – מחלק בין מעשי פרה, עד עד שתעשה אפר חובה בכהן וביום, מאסיפת אפרה, והמילוי מים והקידוש (ליתן האפר בתוך המים) שכל זה מותר בלילה .. וכולם כשרים בזר בכל ישראל טהורים ובהם גרים.

מקורות

ספרי במדבר פיסקא קנד

[ו] וְכִכְסֵי הָאֹסֶף אֶת-אֶפְרַיִם הַפְּרָה בא הכתוב ולימד על האוסף את אפר הפרה שמתמא בגדים הא עד שלא יאמר יש לי (ללמוד) בדין (בקל וחומר) אם המשליך את האזוב (לפני השרפה) מטמא בגדים האוסף את אפר הפרה (אחרי השרפה) לא יטמא בגדים (?) אלא אם אמרת כן ענשת מן הדין (מקל וחומר, ואין עונשין מקו"ח) לכך נאמר [ו] וְכִכְסֵי הָאֹסֶף אֶת-אֶפְרַיִם הַפְּרָה ללמדך שאין עונשים מן הדין ד"א בא הכתוב ולימד על האוסף את האפר שמתמא בהיסט.

פרה פ"ג מ"א [א] שבעת ימים קודם לשרפת הפרה מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ובית אבן היתה נקראת ומזין עליו כל ז' הימים מכל חטאות שהיו שם (בהלל) ר' יוסי אומר לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד ר' חנינא סגן הכהנים אומר על כהן השורף את הפרה מזין כל שבעת הימים ועל של יוה"כ לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד:

פירוש המשנה לרמב"ם פרה פ"ג מ"א ומזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם רוצה לומר אפר פרות אדומות שנעשו מימות משה עד אותו הזמן, וגו' ... ור' יוסי אומר שאין להקיש הזאה לטבילה והזאה בזמנה אינה מצוה, ולפיכך אומר בשלישי ובשביעי בלבד מזין עליו. וכך סובר ר' חניניה סגן הכהנים, אלא שהוא אומר כהן השורף את הפרה מזין עליו בכל יום מחמת חומר מעלת הפרה וכדי להראות בה קדושה נוספת כמו שיש לה מעלה על הקודש כמו שבארנו בחגיגה, והוא אמרם בטעם הדבר מעלה יתרה. והלכה כר' חניניה סגן הכהנים. ובתוספתא כהן השורף את הפרה הפרשתו בטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו. כל זה הדור למעלתה מפני הטעם שאמרנו והוא כדי שלא יזלזלו בה.

תוספות יום טוב אהלות פרק ה ולחטאת - פירש הר"ב דכתיב והיתה לעדת בני ישראל כו'. אסמכתא בעלמא שכל מה שאין ע"ה נאמן אינו אלא מדרבנן. וז"ל הרמב"ם [בפירושו] וסמכו בזה לאמרו יתברך והיתה לעדת וגו':

שהכל נאמנין על החטאת - לא ידעתי למה לא תנן על הקדש ועל החטאת. ודוחק לומר דמשום דבחטאת יש להם אסמכתא דמשה דייק למנגט לחטאת. ועוד דאדרבה כ"ש דה"ל למנגט לקדש דהוה רבותא שאין לו אסמכתא. ומצאתי בדברי מהר"ם וז"ל פתח בקדש וחטאת וסיים בחטאת לחודיה נראה לפי שהטעם תלוי בחטאת שלא יהא כל אחד שורף פרה אדומה לעצמו. א"נ רבותא נקט דאפילו על החטאת נאמנין כ"ש לקדש ע"כ:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך. הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שזור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = אלשא – דרוש בפסוק ולפניו שזור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת פרה פרק ה [א] ... וכבר קדם לך באהלות שהכל נאמנין על כלי חטאת שהוא טהור שני והיתה לעדת בני ישראל למשמרת, כל ישראל ראוין לשמרה, לפיכך אפילו הביא עם הארץ כלי מביתו ואמר זה טהור לחטאת הרי זה נאמן. והלכה כר' יהודה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור ל) כי במצוות אמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח = רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר ליימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ליימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.6 במדבר חקת יט,א (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר חקת יט,ח: והשקף אתה יכבס בגדיי במים ורתץ בשרו במים ושמא עד-הערב:

תורה תמימה (ט,ט) והשקף אתה - מה ת"ל והשקף אתה^(ט), בא הכתוב ולמד על כל העוסקים בפרה מתחלה ועד סוף שיהיו טעונים תכבוסת בגדים ורחיצת גוף והערב שמש"ל^(ט) [ספרי]: (טט): ע"פ ספרי זוטא יש לסייג ולומר שרק מי שעסק בפרה במשך זמן של שרפת כזית כלשהו ממנה נטמא ומטמא בגדיו ולכן יטבול ויטבול בגדיו)

ת"ת הערה (ז) כי הלא ק"ו הוא ממשליך את האזוב (י,ט) שטעון כבוס בגדים וכש"כ השורף את הפרה:

ת"ת הערה (ח) ומה דכתיב כבוס בגדים באוסף את האפר (ט,ט): (יח: יתר על יתר) יש דרשה על זה בספרי, יעו"ש:

תורה תמימה (ט,ט) יכבס בגדיי - בגדיו ולא בגדים המנוגעים^(ט) [ספרי]:

ת"ת הערה (ט) ר"ל שהשורף בגדי מנוגע ומצורע א"צ לכבס בגדים, ואיצטריך לאשמעינו זה משום דאל"ה הוי ילפינן בק"ו ומה פרה שאינה מטמאה במגע השורפה מטמא בגדים, בגדים המנוגעים שמטמאין במגע אינו דין שהשורפם יטמא בגדים:

אמנם ספרי דרש היתור רק על (ט,ט) והשקף אתה אבל לפי פי' ת"ת כל הכתוב והשקף אתה יכבס בגדיי במים ורתץ בשרו

במים יתר וכולו לדרשה, וזה מאפשר דרשה (א) טבילת כלים, שכאן מיוצגים במלת בגדים. דרשה (ב) טומאת בגדי שומרים מרבנן.

דרשה (א) טבילת כלים שבתחילה בכיוון אחר. [ספרי במדבר חקת פיסקא קנד] (ט,ט) והשקף אתה יכבס בגדיי ולא השורף בגדים

המנוגעים, שהיה בדין (טט: ללמוד בדרשה כגון ק"ו) ומה פרה שאינה מטמאה במגע השורפה (ט,ט) מטמא בגדים, בגדים המנוגעים

שמטמאים במגע אינו דין שהשורפם מטמא בגדים? (טט: מנסה ללמוד משרפת פרה לשרפת בגדים מנוגעים ודוחה מפני גזרת הכתוב) ת"ל (ט,ט)

והשקף אתה יכבס בגדיי ולא השורף בגדים המנוגעים: [תו"ש ו-התורה"מ] מלת אתה יתירה ובאה למעט כי יכל לכתוב "והשורפה"

יכבס בגדיי במים ולא בשרו במים, (ט,ט) במים (ט,ט) שני פעמים מה ת"ל שהיה בדין הואיל ואדם טעון טבילה וכלים

טעונים טבילה (טט: הייתי אומר) מה אדם טובל בראוי לו (טט: 40 סאה ע"פ (י' מצ' ט,ט) נא'יש בייחצא ממנו שכבת-זרע ורתץ במים

את-פלי-בשרו ושמא עד-הערב): אף כלים טובלים בראוי להם (טט: בפחות מ-40 סאה) ת"ל (ט,ט) במים (ט,ט) שני פעמים מקום

שארם טובל, שם ידיים וכלים טובלין [בד"א במקוה אבל במעין אדם טובל בראוי לו (טט: בפחות מ-40 סאה, העיקר שיהיה מכוסה במים כך גם) וכלים טובלין בראוי להן (טט: בפחות מ-40 סאה, העיקר שיהיו מכוסים במים).

פי' ב-תו"ש מה אדם טובל בראוי לו, גי' הילקוט בארבעים סאה, מדכתיב (י' מצ' ט,ט) ורתץ במים את-פלי-בשרו מים שכל גופו עולה בהם וכמה הן אמה על אמה ברום ג' אמות ושיערו חכמים מי מקוה מ' סאה. (גמרא עירובין ד' יד.). אף כלים טובלים בראוי להם. גי' הילקוט.

כמה מסתפק להן בטבילתן אפי' אין בהם מ' סאה (ר"ה). מקום שאדם טובל שם ידיים וכלים. מטבילין ותיבות כראוי להם ליתא בילקוט. והיינו דגם בטבילת כלים וידיים (ובילקוט גרים בגדים במקום ידיים) בעיני מ' סאה, ועי' פסחים יז: דמן התורה פני רביעיית דחזי בו להטביל

מחטין וצינוריות, אלא דרבנן הצריכו מ' סאה אפי' למחטין וצינוריות, ראה נזיר לח. וא"כ צ"ל דהדרשה דהכא אסמכתא בעלמא הוא. וכע"ז כתב הר"ש פ"א דמקואות מ"ז, יעו"ש. ובמדרה"ג נוסף: בד"א במקוה אבל במעין אדם טובל בראוי לו וכלים טובלין בראוי להן. ועי'

בתוס' נזיר מה. ד"ה בר, ומה דמבואר כאן דגם בטבילת ידיים בעיני מ' סאה, היינו הא דאיתא בחגיגה יח: נוטלים לידיים לחולין וכו'. וראה בב"י אורח ס"י קנט. טור אורח חיים הלכות נטילת ידיים סימן קנט המטביל ידיו במ' סאה הראויין למקוה שפיר דמי ומברך על

טבילת ידיים (יט) וכ"כ הרמב"ם ז"ל כל הצריך נט"י והטבילים במקוה א"צ דבר אחר ואם הטבילים במים שאין בהם שיעור מקוה או במים שאובין שבקרקע לא עשה ולא כלום שאין המים שאובין מטהרין את הידיים [צ"ל אלא] בנטילה:

ספרי זוטא (ט,ט) והשקף, יכול המציית את האור (טט: ב-ספרי למד שכל העוסקים בפרה טעונים תכבוסת בגדים, אבל ספרי זוטא ממעט את

מציית האור מלטמא בגדים) ת"ל אתה כולה (טט: מיעט את המציית או אולי יתמעט כל מי שלא עסק בשרפת כולה, לכן דורש), כשאמר (ט,ט)

השקף, (ט,ט) והשקף לרבות כזית (לטמא בגדים)

(ט,ט) והשקף אתה - (סלוק) מונח זקא-קטן והוא ואחריו ההלכה יכבס בגדיי במים ורתץ בשרו במים ושמא עד-הערב.

תבנית טעמים המלמדת לכתוב לפניה ולכתוב לאחריה.

אפשר כי תבנית הטעמים ללמוד אלפניה תסביר את דרשת [ירושלמי ב"מ פ"ז,ה"ו] לרבות שומרי הפרה לטמא בגדים דרשה שהיא לגמרי

שלא כתוכן הכתוב לפניה עוסק במשליך לתוך שרפת הפרה. [ו] ולקח בפלגו עץ ארז ואזוב וישני תולעת והשליך אל-תוף שרפת הפרה: [ז] וכבס בגדיי בפלגו ורתץ בשרו במים ושמא עד-הערב:

דרשה (ב) טומאת בגדי שומרים מרבנן [תו"ש [קא] ירושלמי ב"מ פ"ז,ה"ו]] (ט,ט) ושמא הפלגו עד-הערב, תני רב חייה ומסייע על רב

הונא (דקסבר שומר כעושה מעשה דמי) (ט,ט) ושמא הפלגו עד-הערב לרבות את השומרין (של הפרה, פנ"מ) שיהו מטמאין בגדיו

(כעושה מעשה שכל העוסקין בפרה מתחילה ועד סוף מטמאים בגדים, פנ"מ) (טט: כנראה בתנאי שעסקו בתפקידם כאשר נשרף כזית כלשהו מן הפרה).

ובבלי בבא מציעא צג,א] קא סבר: משמר לאו כעושה מעשה דמי. מתיב רב אחא בר רב הונא: המשמר את הפרה - מטמא בגדים. ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי - אמאי מטמא בגדים? - אמר רבה בר עולא. גזירה שמא יזיז בה אבר.

רש"י המשמר פרה אדומה - משחיתתה ועד כינוס אפרה. מטמא בגדים שעליו - דתנן (פרה פ"ד מ"ד): כל העוסקין בפרה מתחילה ועד סוף מטמאין בגדים. גזירה שמא יזיז בה אבר - ורבנן הוא דגזרו על הטומאה, ולא מדאורייתא (טט: וזה אינו מן התורה).

(ט,ט) והשקף אתה יכבס בגדיי במים - ... זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים (סלוק, אתנה) תבנית טעמים העשויה ללמד על

היקש. ספרי דורש הקשת טבילת כלים (בגדים) לטבילת אדם מהמלים (ט,ט) במים (ט,ט) במים. אפשר שהרמז לעשות היקש נמצא

בתבנית הטעמים פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים.

וטבילת אדם במים נלמדת מטבילת בעל קרי (י' מצ' ט,ט) נא'יש בייחצא ממנו שכבת-זרע ורתץ במים את-פלי-בשרו ושמא עד-הערב: אז

טבילת אדם בעל קרי במקוה של 40 סאה (י' מצ' ט,ט) ורתץ במים, מלמדת ל-(במ' חקת יט,ח) ורתץ בשרו במים טבילת שורף פרה במקוה של 40 סאה, וזה מלמד ל-(במ' חקת יט,ח) יכבס בגדיי במים לטבילת כלים (בגדים) במקוה של 40 סאה.

אפשר שתחילה סבר התנא ללמוד במקום בהיקש, במידת קל וחומר, משרפת פרה לשריפת בגדים מנוגעים, שבשתי השרפות השורף מטמא בגדיו, אבל מגזרת הכתוב דחה הלימוד בקל וחומר ששורף הבגדים המנוגעים מטמא בגדיו. ולמד בהיקש מטבילת אדם לטבילת כלים.

אבל הלימוד שהשורף בגדים מנוגעים לא יכבס בגדיו נשאר לכן אפשר לומר כי בתבנית הטעמים של

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוות האמתי – ההלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מדרג; תבר – מחלק, ממעט, לא ממשי; טפחא = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב"ש עשויה לגדול, יתור לרבוב, מכל מקום; דרגא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקא – בדי"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = ארש = גרשי"ב – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; פיר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובע"פ.

(ט, ט) וְהַשְׂרָפָה אֶת־הָ – מונח זקף-קטן, טעם זקף-קטן בתפקיד שני לימודים והם: (א) השורף בגדים מנוגעים לא יכבס בגדיו (ב) השורף כזית מכבס בגדיו וצריך מלת הַשְׂרָפָה כדי למעט מ-אֶת־הָ – אתה כולה. היינו שלא יטמא בגדים רק העוסק בשרפה ובקשור אליה עד שרפתה המלאה, אלא כל העוסקים בפרה שהיו בשעת שרפת כזית כלשהו ממנה מטמאים בגדים. אפשר שרובי זה מרומו בטעם מונח של (ט, ט) וְהַשְׂרָפָה, כעין מצב ביניים ללמד על משתתף שנכח בשרפת זית כלשהו מהפרה.

במדבר חקת י"ט – י: [ט] וְאֶסְפוּ אִישׁ אִישׁ שְׂהוֹר אֵת אָפֶר הַפְּהֵה וְהַיְחִים מַחְיֹץ לְמַחְנֵה בְּמִקְוֵם שְׂהוֹר וְהִיחֵה לְעֵרְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֵרַת לְמִי נְדָה חֲטָאת הַיּוֹא:

[י] וְכַבְּסוּ הָאֶסְפָּא אֵת-אֶפְרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב וְהִיחֵה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְרַם הַגֵּר בְּתוֹכָם לְתַקַּת עוֹלָם: **(ט, ט)** וְאֶסְפוּ – מונח פסק, הוא כעין כחבר סדור שנחלק, כאן בתפקיד צירוף מלה זאת אל הכתוב בספיא של (ט, ט) ואז הקריאה תהיה (ט, ט) וְנִחֲחֵן בְּשָׂרוֹ בְּמִיּוֹם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב: (ט, ט) וְאֶסְפוּ היינו שגם האוסף אפר פרה צריך טבילה, שהרי כתוב ב-(ט, ט) וְכַבְּסוּ הָאֶסְפָּא אֵת-אֶפְרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב, ולא מצויין שצריך גם טבילת הגוף. והוא אמינא שטומאת האוסף פורחת מאליה (כי אין באפר משהו מבשר הפרה). אך תרגומם יונתן על לשון (ט, ט) וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב תרגם ויהי מְקָאָב קָדָם טְבִילָה עַד רַמְשָׂא (יהיה טמא, קודם הטבילה, עד הערב (הטבילה מעבירה אותו לדרגת טבול יום)) ואותה לשון הוסיף בתרגומו (ט, ט) אף שלא נאמר בכתוב, להבהיר כי האוסף חייב טבילה. (ח) וכְּהֵנָּה דְמַתְקָסָא בִּיקְרִיתָא יִצְבַּע לְבוּשֵׁי בְּאָרְבָּעֵין סָוּוּן דְמֵוּ וְנִסְחֵי בִּישְׁלָרִיה בְּאָרְבָּעֵין סָוּוּן דְמֵוּ וְיַהּ וְיַהּ מְקָאָב קָדָם טְבִילָה עַד רַמְשָׂא: (י) ויִצְבַּע פִּתְנָא דְקָנִישׁ יַת קְטֵמָא דְחוֹרְתָא יַת לְבוּשֵׁי וְיַהּ מְקָאָב קָדָם טְבִילָה עַד רַמְשָׂא וּתְמִי לְכַוּמְתָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלְגִיּוֹרְבָּא דְיַתְגַּיְוִוִּי בְּיַחְזִיּוֹן לְקַנִּים עָלָם:

[אבן עזרא] גם כן גם מבהיר שהאוסף צריך טבילה בפרשו (ט, ט) וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב – ואחר שאמר שיכבס את בגדיו, אין צורך להזכיר שירחץ במים. (ט, ט) וְאֶסְפוּ – מונח פסק (הנקרא גם מונח לגרמיה) אִישׁ שְׂהוֹר – מונח רביע מונח פסק הוא כעין כחבר סדור שנחלק. כאן תפקידו להורות על קריאה של הכתוב פעם ללא טעם פסק ופעם עם טעם פסק. קריאה ללא טעם פסק (ט, ט) וְאֶסְפוּ מונח אִישׁ שְׂהוֹר – מונח רביע, משמעותה שלאיסוף צריך איש שהור והרביי ממו. (ט, ט) וְאֶסְפוּ – מונח אִישׁ שְׂהוֹר – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן נדרש ב-מַשְׁנֵה פְרַה פ"ד מ"ד ו-פ"ה מ"ד ו-בבלי יומא מגא האנשים הכשרים לאסוף אפר פרה אדומה (ט, ט) הם גם הכשרים למלא מים ולקדש (ט, ט), ולאחות (ט, ט). ואלו הם: לתנא קמא: כהן, זר, אשה, עבד, אנדרוגינוס. הרי חמישה. רבי יהודה פוסל אשה ומכשיר ילד שיש בו דעת להניח, וכן פוסל אנדרוגינוס, הרי ארבעה. וביומא מלמד שאם האשה פסולה היא יכולה לסייע לילד, הרי חמישה. קריאה עם טעם פסק (ט, ט) וְאֶסְפוּ – מונח פסק (כאן מתאים לו גם שמו מונח לגרמיה), אִישׁ שְׂהוֹר – מונח רביע, מלמדת כי כל הפעולות בפרה אדומה עד סיום אסיפת אפר הפרה מטמאות גוף ובגדים, אבל אחרי הפסק, היינו אחרי סיום איסוף האפר, רוב הפעולות אינן מטמאות (העברה למשמרת, מילוי מים, קידוש, טילטול שיעור מי הזאה והזאה עצמה, הנוגע בשיעור שלא לצורך – טמא, המטלטל פחות משיעור הזאה טמא). ומהפסוק (ט, ט) נדרש כי הָאֶסְפָּא והמסית אפר פרה עד סיום האיסוף טמא ומטמא בגדיו.

אֵת אָפֶר הַפְּהֵה – אֵת יתבי – בתפקיד דווקא כך כפי' **[רלב"ג]** שאחר שנשרפה הפרה אין ראוי להוסיף בעצים כלל, כי אפרם לא יהיה אפר הפרה. ועוד ע"פ **[רלב"ג]** אָפֶר הַפְּהֵה – מונח זקף-קטן, שני דברים: (א) הפרה, (ב) ו-כל הנשרף עמה אפר הפרה, כי הם דברים נטפלים לה.

(ט, ט) ... וְהַיְחִים מַחְיֹץ לְמַחְנֵה בְּמִקְוֵם שְׂהוֹר (ט, ט) ... וְהַיְחִים – תבר, מהמלה נדרש לפי שבאסיפה התורה הקלה, שלא יהיה ככהן החמירה ומיעטה מי שאין בו דעת להניח. מַחְיֹץ לְמַחְנֵה – מרכא טפחא, ריבה מקומות הנחת אפר פרה אדומה, אבל בתנאי כפי' **[רלב"ג]** בְּמִקְוֵם שְׂהוֹר – רוצה לומר, שלא יהיה המקום ההוא טמא; ולזה יתבאר שאם היה האפר תוך כלי חרש מוקף צמיד פתיל באהל המת, הרי הוא טמא, שהרי אינו בְּמִקְוֵם שְׂהוֹר, והתורה דקדקה על מקומו שיהיה שְׂהוֹר. טט – בְּמִקְוֵם – מונח, מרבה הקפה בצמיד פתיל לכלי חרש בו מונח אפר פרה אדומה ואף-על-פי-כן האפר יהיה טמא אם נניחו במקום שאינו שְׂהוֹר – סלוק, מגביל התורה דקדקה על (מקום הנחת אפר פרה אדומה) שיהיה שְׂהוֹר ולא יהיה טמא כמו אהל מת (האם גם בבית המנוגע?).

(ט, ט) וְהִיחֵה – תלישא-גדולה, מלמד אלפניו על תפקיד עוקר ותפקיד מחיצה, היינו עוקר הגנת המחיצה של צמיד פתיל על כלי חרש באוהל המת, שהנמצא בתוכו טהור (ט, ט), ואילו אפר הפרה טמא (ט, ט) וכֻּלֵּי כְלֵי פְתוּחִים אֲשֶׁר אֵין-צָמִיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא: וְהִיחֵה לְעֵרְת – תלישא-גדולה קדמא, מלמד לאחוריו בתפקיד של בעל בחינה נעלה כי ע"פ **[תוספות יום טוב אהלות פ"ה]** (על ול-חֲטָאת מדאוריתא היינו ככתחילה המרומו בטעם קדמא של לְעֵרְת) הכל נאמנין על החטאת ו-מה שאין ע"ה (עם הארץ) נאמן אינו אלא מדרבנן. לְעֵרְת – קדמא, ע"פ **[משנה פרה פ"ג מ"א]** מי נדה להזייה על כהן השורף את הפרה יש במ אפר פרת משה (הקדמאית – הראשונה) לפחות ביום ההזייה הראשון.

[ספ"ב קכז] וְהִיחֵה לְעֵרְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֵרַת לְמִי נְדָה למה נאמר שיכול אין לי אלא שמלאכה פוסלת בפרה, במים מנין ת"ל וְהִיחֵה לְעֵרְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֵרַת לְמִי נְדָה או אפילו קידשו ת"ל לְמִי נְדָה [כבר הם למי נדה]. לְעֵרְת – קדמא, בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֵרַת לְמִי נְדָה – דרגא תבר מרכא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים, כאן שמירת פרה והמים, עם הלכה שווה לפרטיה. לְעֵרְת – קדמא, משעת בחירת הפרה הוויתר וְהִיחֵה בְּקַדְשֵׁי ליאסר בהנאה (ראה **[ספ"ב קכז]**) וזה מרומז בטעם תלישא-גדולה (=תלשא) של מלת וְהִיחֵה בתפקיד ללמד לכתוב שאחריה על בעל בחינה נעלה ולכן חובת השמירה המתמדת. כך גם הוויית המים משנטלו לְמִי נְדָה נעשים בעלי בחינה נעלה כקדשים ושמירה מתמדת שלא יפסלו במלאכה הם או בשעת הכנתם משעת המילוי קודם לערבובם עם האפר. ע"פ **[ספ"ב קכז]**=**[ספרי זוטא(ט, ט)]** כש(מִי נְדָה) שמורים, הם מִי נְדָה וכשאין שמורים אינם מִי נְדָה. מהלך לימוד זה נדרש ב-**[משנה פרה פ"ד מ"ד]** מהמלים חֲטָאת הוּא: מלמד על לְמִי נְדָה. כשם שהפרה היא חטאת ואסורה במלאכה קודם לעשייתה (המרומו בקדמא של (ט, ט) לְעֵרְת) כך לְמִי נְדָה המים המיועדים להכנת מי נדה נפסלים במלאכה הם או בשעת הכנתם משעת המילוי קודם לערבובם עם האפר.

לְמִי נְדָה – טפחא, התפקיד פותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה חֲטָאת הוּא: כשם שהפרה התקדשה משעת בחירתה (קדמא של (ט, ט) לְעֵרְת) כך לְמִי נְדָה התקדשים משעת נטילתם לתפקידם. חֲטָאת הוּא – מרכא סלוק, בתפקיד רבוי והגבלה, רבוי הגבלות משולב בספרי הבא:

[ספ"ב קכז] (ט: ט) א) חֲטָאת הוּא מגיד שמועלים בה [הוּא בה מועלין, באפרה אין מועלין (חוץ מזה שמונח בחיל (ימי שלמה הל' מעילה פ"ב))]: (ט: ט) ב) חֲטָאת הוּא מגיד שאם שיהא בכל אחד מכל מעשה פסולה: (ט: ט) ג) חֲטָאת הוּא מגיד שאם נשחטה שלא לשמה פסולה: (המשך הספרי אינו קשור בהגבלות) (ט: ט) א) חֲטָאת הוּא מגיד שנשרפת בלילה כביום (ט: ט) ב) אי חֲטָאת הוּא יכול תהא נפסלת בלינה ת"ל וְהִיחֵה לְעֵרְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֵרַת [מגיד שמשמרת] ימים על ימים ושנים על שנים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדוד (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מחרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

נסביר את (ט: ב) ע"פ תבנית הטעמים של **לְמַשְׁמַרְתָּ לְמִי נְדָה** – תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא פסול לינה שאין ההלכה חלה עליהם. אע"פ שהאפר בא מפרה שבחיה הייתה קדשים ואסורה בהנאה, אחרי שריפתה יצא אפרה מקדשים ואין מועלים בו ואין בו פסול לינה.

1.7 במדבר חקת י"ט, א (התשע"ז)

במדבר חקת כא,כו: כִּי חֲשַׁבְוּ עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא וְהוּא נִלְחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרֵאשֹׁן וַיִּקַּח אֶת-כָּל-אֲרָצוֹ מִיַּדוֹ עַד-אֲרָן; דְּבָרִים ב,ט: וַיֹּאמֶר ה' אֵלֵי אֶל-תִּצַר אֶת-מוֹאָב וְאֶל-תִּחַנֶּה בָּם מִלְחָמָה כִּי לֹא-אֶתָּן לָהּ מֵאֲרָצוֹ יְרֵשָׁה כִּי לְבָנֵי-לוֹט נָתַתִּי אֶת-עַר יְרֵשָׁה; דְּבָרִים ב,לא: וַיֹּאמֶר ה' אֵלֵי רָאָה הַחֲלַתִּי תֵת לְפָנֶיךָ אֶת-סִיחֹן וְאֶת-אֲרָצוֹ הַתַּל לְשׁ לְרֵשֶׁת אֶת-אֲרָצוֹ;

[ירושלמי שביעית פ"ו ה"א (וילנה זי א)] (פירוש בסוגריים ע"פ לב ירושלים)

אמר רבי יוסי בר' בון כתיב **(במ' חקת כא,כו) כִּי חֲשַׁבְוּ עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא** צריכה לריש לקיש טהרה מיד סיחון ועוג או לא טהרה. (האם נאמר שנאסר על ישראל לכבוש ארץ עמון ומואב כדכתיב **(דב' ב,ט) וַיֹּאמֶר ה' אֵלֵי אֶל-תִּצַר אֶת-מוֹאָב** וגו' (וע"י כבוש סיחון הותר לישראל לכבוש מידו. האם כיבושו טהרה גם שתחייב במעשר מן התורה או מעשרה רק מרבנן?)

אין תימר טהרה חייבת (במעשר מן התורה). לא טהרה פטורה (ממעשר מן התורה וחייבת במעשר רק מרבנן). **(דב' ב,לא) לְרֵשֶׁת אֶת-אֲרָצוֹ** - טפחא, בתפקיד שנוי ורבוי, שלפי-כך עבר הירדן המזרחי השתנה מהכיבוש להתחייב בתרומות ולא בעתיד לבוא. **אֶת-אֲרָצוֹ** - סלוק, מגביל, אולי חיוב התרו"מ החל רק אחרי שהושלם כיבוש ארץ ישראל מערבית לירדן, ועוד מדאורייתא לעולי מצרים, ועוד שהיו חלקים בעבר הירדן שלא נכבשו ע"י עולי מצרים ורק אח"כ ישבו בה ישראלים והיו פטורים מתרו"מ ושביעית (ע"פ ספר עלי תמר שביעית פרק 1) וזה למרות שכתוב **(במ' חקת כא,כו) אֶת-כָּל-אֲרָצוֹ** - מקף מקף כנראה שלפחות אחד מהם מלמד על רב-מצב כיבוש סיחון ממואב ומעמון (שופטים הפטרת חקת), ואחד מהם ירמו למחלוקת האם עבר הירדן שנכבש מסיחון חייב בתרו"מ מהתורה.

אפשר שעל בסיס ההסבר הקודם אפשר גם להסביר חלקים בפסוק **(במ' חקת כא,כו) וַיִּקַּח אֶת-כָּל-אֲרָצוֹ מִיַּדוֹ** - דרגא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל כל אחד חלה אותה הלכה או ענין. כל חלקי הארץ שכבש סיחון ממואב טהרו מהאיסור של בני ישראל לקחתם ממואב ומעמון. ואפשר שלפי התבנית הזאת חל עליהם תרו"מ מהתורה. **(כא,כו) עַד-אֲרָן** – מקף כרב-מצב נחל ארנן (ומזה לימוד אפשרי לנחל ירדן, נחל אמנה שסבורים שהוא הירמוך ועוד נחלים שמהווים גבול) (א) שפת הנחל הקרובה לעם ישראל היא הגבול (ב) כל הנחל בתוך הגבול של בני ישראל אבל לא הגדה שבצד השני. ועוד דעות כמוסבר להלן ב-**[אנציקלופדיה תלמודית כרך ב, ארץ ישראל [המתחיל בעמוד קצט טור 1]]**

הירדן עצמו נחלקו בו תנאים: כי אתם עברים את [עמוד רח טור 1] הירדן ארצה כנען (במ' לה,י), ארצה ארץ כנען ולא הירדן ארץ כנען, דברי ר' יהודה בן בתירה, ר' שמעון בן יוחאי אומר הרי הוא אומ: מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה (במ' לד,טו), מה ירחו ארץ כנען אף ירדן ארץ כנען (בכורות נה,א). בירושלמי **שלוש דעות בדב'ב**: יש סוברים שהירדן מארץ ישראל, שנאמר: והערכה והירדן וגבל (דב' ג,יז), (פני משה בירושלמי – לא מצא הפסוק), משמע שהירדן נחשב בתוך הגבול, ויש סוברים שהירדן מחוץ לארץ, שנאמר: והירדן יגבול אתו לפאת קדמה (יהושע יח,כ), משמע שהירדן עצמו אינו בתוך הגבול, ויש סוברים שהירדן הוא גבול בפני עצמו (ירושלמי חלה פ"ד ה"ד). יש מפרשים "גבול בפני עצמו", שהצד שכנגד ארץ ישראל הוא בכלל א"י, והצד שכנגד חוץ לארץ הוא כחו"ל (פני משה שם), ויש מפרשים שאינו לא בכלל ארץ ישראל ולא בכלל חוץ לארץ (צפנת פענח כלאים פ"א ה"א), ויש מפרשים שגבול בפני עצמו נאמר לא לענין ארץ ישראל וחוץ לארץ אלא לענין שמפסיק במעשר-בהמה* (חזון איש מעשרות ס' כא). אין מחלוקת זו בירדן אם הוא א"י או חו"ל נוגעת להמחלוקת בעבר הירדן, שאף על פי שעבר הירדן בכלל א"י מכל מקום אין קדושתה כא"י העיקרית (עיינן ערך עבר הירדן) ונחלקו אם הירדן גופו כא"י העיקרית או כעבר הירדן (חזון איש שם), ויש אומרים שלדברי הכל הירדן בכלל ארץ ישראל, ולא נחלקו אלא בפירוש הפסוק כי אתם עוברים את הירדן שנאמר בערי מקלט (תשב"ץ ח"ג ס' קצח).

הנהרות שבארץ ישראל דינם כארץ ישראל (גיטין ח,א; רמב"ם גירושין פ"ז ה"י). יש מהאמוראים שסובר שדוקא קרקעיתם של הנהרות הוא כארץ ישראל, אבל לא הנהרות עצמם (אביי שם ז,ב)

(במ' חקת כא,כו) עַד-אֲרָן – סלוק מגביל צריך לבחור מהאפשרויות שמוצגות ע"י טעם המקף, ע"פ **[אנציקלופדיה תלמודית כרך ב, ארץ ישראל]** אחת מהן כגון שעד הגדה של הכובש (סיחון) או של כיבוש בני ישראל, או עד הגדה שמנגד.

(במ' חקת כא,כו) כִּי חֲשַׁבְוּ עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי - תביר מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב והקשורים לנושא ואשר על חלקם לא חלה הלכה או לא חל ענין מסוים בקשר לנושא. אפשר שמלמד שחלקי ארץ שסיחון לא כבש מבני מואב ולפי ספר שופטים (הפטרת חקת) גם מעמון לא טהרו לכיבוש ע"י בני ישראל ולכן לא חלה בהם קדושת ארץ-ישראל ומצוות התלויות בארץ בעולי מצרים ולא כל שכן בעולי בבל. וזה למרות שכתוב **אֶת-כָּל-אֲרָצוֹ** - מקף מקף אחד מהם ילמד לברור בין כל מואב וכל עמון ובין רק מה שסיחון כבש, וכנראה מלמד למעט רק למה שכבש ממואב ומעמון.

במדבר חקת כא,לד: וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה אֶל-תִּירָא אֹתוֹ כִּי בְיָדֶךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ וְאֶת-כָּל-עִירָתוֹ וְעִשְׂתָּ לּוֹ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבֹּן;

[גור אריה] (במ' חקת כא,לה) משה הרגו. כדכתיב (כא,לה) כִּי בְיָדֶךָ נָתַתִּי, משמע שהיה ניתן בידו של משה. ומה שכתב (כא,לה) וַיִּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו [וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ], הכי קאמר, משה וישראל הכו אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ, ומיאה משה היה הורג את עוג, וישראל הרגו את בניו ואת עמו, נמצא שכולם היו הורגים אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ:

כדאיאת בברכות. דתנו רבנן (ברכות נד.), הוואה מעברות הים ומעברות הירדן ואבן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן במשה. וקאמר (שם נד ע"ב) דאבן שזרק עוג במשה גמרא גמיר לה (ט: זה קבלה כמו הלכה למשה מסיני), ... שהרי אמרו רז"ל (ברכות נד.) שהוואה את

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורול) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תנ"ך, סליק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעותם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זרקא קטן – 2; זרקא-גדול – 3; מונח רביע – לפחות 4; ... זרקא קטן ... זרקא קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא אולא – בסדר זה או הפוך, צבנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

האבן ההיא חייב לברך על הנס שעשה הקדוש ברוך הוא, משמע ומוכח שהקדוש ברוך הוא עשה נס עם ישראל כשהיה רוצה לזרוק אבן:

(כא, לד) **כִּי בִּיְדֵיךָ נִתְּתִי אֶתֹו וְאֶת־כָּל־עֲמֹו** – מונח גרשיים דרגא תביר טפחא. טעם מונח בראש התבנית מלמד שאפשר שיש לדרוש את התבנית גרשיים ... פעמים אחדות (לפחות שתי פעמים).

(א) תבנית טעמים **בִּיְדֵיךָ נִתְּתִי אֶתֹו** – גרשיים ... תביר, בתפקיד כעין יצא להקל ולהחמיר, להקל כיצד? ע"פ [גור אריה] [כלי יקר] ועוד מלמד על מחשבות משה שסבר שלעוג עומדת זכות הודעתו לאברהם אבינו שבא לבשרו כי לוט נשבה בידי ארבעה המלכים (חיבור כה עוג הגשמי אל כה הקדושה של א"א). **להחמיר** כיצד? הקב"ה מודיע למשה שכוונת עוג הייתה שאברהם אבינו יצא להלחם במלכים, יהרג ועוג ישא את שרה לאשה.

ועוד טעם קדמא במלת (כא, לד) **וְאֶת־מֶרְכָב** מלמד שכבר באותו מעשה הקב"ה דן את עוג על מחשבה רעה זאת לחובה שרצה לעקור את ישראל עוד קודם שבאו לעולם, ולמסרו בידי בני ישראל להורגו.

(ב) תבנית טעמים **בִּיְדֵיךָ נִתְּתִי אֶתֹו** – גרשיים ... תביר, בתפקיד כעין יצא להקל ולהחמיר,

מדרש תנחומא (בובר) פרשת צו סימן ה [וי' צו ז, יא] [נִתְּתִי אֶתֹו וְאֶת־כָּל־עֲמֹו וְאֶת־כָּל־נִתְּתִיךָ שְׁלֹוֹם: כל מה שכתוב בתורה, (לשון) [לשום] שלום הוא נכתב, אעפ"י שכתוב בתורה מלחמות, לשם שלום נכתבו, את מוצא שביטל הקדוש ברוך הוא את הקדושה מפני השלום, אימתי כשאמר הקדוש ברוך הוא למשה (דב' שפ' כ"ט) **כִּי־תִצְוֶה אֶת־עַמְּךָ לְרִמּוֹת וְגו',** וכל אותו הענין, א"ל הקדוש ברוך הוא שיהא מחזיק אותם, שנאמר (דב' שפ' כ"ז) **כִּי־תִצְוֶה אֶת־עַמְּךָ לְרִמּוֹת,** ומשה לא עשה כן, אלא אמר עכשיו אני הולך ומכה, איני יודע מי חטא ומי לא חטא, אלא בשלום אבוא עליהם, שנאמר (דב' ב' כו) **וְאֶשְׁלַח מַלְאָכַי מִלְּפָנֶיךָ וְאֶסְחָזוּ מִלְּךָ וְשָׂפוּ דַבְּרֵי שְׁלֹוֹם לְאַמְרֵךָ:** כיון שראה שלא בא בשלום הכה אותו, שנאמר (במ' חקת כא, לה) **וַיִּכְּוּ אֶתֹו וְאֶת־בְּנֵי וְאֶת־כָּל־עֲמֹו,** אמר לו הקדוש ברוך הוא אני אמרתי **כִּי־תִצְוֶה אֶת־עַמְּךָ לְרִמּוֹת** וגו', ואתה באתה עליהם בשלום, חייך כשם שאמרת כך אני אעשה, שנאמר (דב' שפ' כ"ז) **כִּי־תִצְוֶה אֶת־עַמְּךָ לְרִמּוֹת וְאֶת־כָּל־עֲמֹו:** (דברים כ'), לכך נאמר **כִּי־תִצְוֶה אֶת־עַמְּךָ לְרִמּוֹת וְאֶת־כָּל־עֲמֹו:** (משלי ג"ז). **להקל** כיצד? ה' צוה על משה בכיבוש הארץ (דב' שפ' כ"ז) **כִּי־תִצְוֶה אֶת־עַמְּךָ לְרִמּוֹת** אבל משה בא על יושבי הארץ בדרכי שלום (דב' ב' כו) **וְאֶשְׁלַח מַלְאָכַי מִלְּפָנֶיךָ קְדָמוֹת.**

להחמיר כיצד? כיון שראה (משה) שלא בא בשלום הכה אותו, שנאמר (במ' חקת כא, לה) **וַיִּכְּוּ אֶתֹו וְאֶת־בְּנֵי וְאֶת־כָּל־עֲמֹו,** ועוד החמיר בעוג **[מדרש תנחומא (בובר) פרשת חקת סימן נה]** אלא גופו החרימו שלא ליהנות ממנו כלום. **במ' חקת כא, לה) וַיִּכְּוּ אֶתֹו וְאֶת־בְּנֵי**

(ג) תבנית טעמים (כא, לד) **כִּי בִּיְדֵיךָ נִתְּתִי אֶתֹו וְאֶת־כָּל־עֲמֹו** – גרשיים דרגא תביר טפחא. אפשר שטעם גרשיים בא ללמד על יוצא דופן מיוחד. סיפור אבן - הר שרצה עוג לזרוק על עם ישראל אינו מופיע בכתוב. ובא בקבלה (ברכות נד.), שיש לברך על נס שעשה הקב"ה והאבן – ההר נפל עליו. באה תבנית הטעמים של **נִתְּתִי אֶתֹו וְאֶת־כָּל־עֲמֹו** – דרגא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא נס שעושה הקב"ה עם כל אחד מישראל ומלמדת שכמו שיש לברך על נס לכלל ישראל במקום שארע הנס כך כל אחד מישראל יברך על נס שעושה לו הקב"ה. הנס הקל על מי שנעשה נס, ומחמיר עליו ועל צאצאיו לברך בכל פעם שמגיעים למקום הנס.

במדבר חקת כא, לה: וַיִּכְּוּ אֶתֹו וְאֶת־בְּנֵי וְאֶת־כָּל־עֲמֹו עַד־בְּלַתִּי הַשְּׁאִיר־לִי שְׂרִיד וַיִּירָשׁוּ אֶת־אֶרֶצוֹ:

רש"י (במ' חקת כא, לה) וַיִּכְּוּ אֶתֹו – משה הרגו, כדאיתא בכרכות בהרואה (דף נד ב) עקר טורא בת תלתא פרסי וכו': **[בבלי ברכות נד, ב]** אבן שבקש עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל - גמרא גמירי לה. אמר: מחנה ישראל כמה הוי - תלתא פרסי, איזיל ואיעקר טורא בר תלתא פרסי ואישדי עלייהו ואיקטליניהו. אזל עקר טורא בר תלתא פרסי ואייתי על רישיה, ואייתי קודשא בריך הוא עליה קמצי נקבחה ונחית בצואריה; הוה בעי למשלפה, משכי שיניה להאי גיסא ולהאי גיסא ולא מצי למשלפה, והיינו דכתיב: **(תה, גח) שְׁנֵי רִשְׁעִים שְׂבָרְתָּ:** וכדרבי שמעון בן לקיש, דאמר רבי שמעון בן לקיש: מאי דכתיב **(תה, גח) שְׁנֵי רִשְׁעִים שְׂבָרְתָּ:** - אל תקרי שברת אלא שרבכת. משה כמה הוה - עשר אמות, שקיל נרגא (נטל גרון) בר עשר אמין שוור (קפץ לגובה) עשר אמין, ומחיייה (הכה) בקרסוליה וקטליה (ההרגו).

ועוד דרך שמשה גרם להריגתו **[מדרש אגדה (בובר)] (במ' חקת כא, לה) ... מכאן אמרין אותו הר שהי' מביא עוג להשליך על ישראל, זכר משה רבינו ע"ה שם המפורש והעמידו באויר שלא יפול על ישראל, אז אמרו תתקצץ הידים שכך זורקין, ויתברך הפה שכך מעמיד:**

וַיִּכְּוּ – בלשון רבים, וטעמו קדמא ע"פ **[בבלי ברכות נד, ב]** ללמד שקודם למכת משה עוג הוכה ע"י הנמלים שנקבו את ההר שנשא מעל ראשו וירד על צוארו ונתקעו בו שיני עוג ולא היה יכול להסירו, ומתוך כך יכל משה לגשת עד אליו ולהכותו. ע"פ **[מדרש אגדה (בובר)]** ללמד שקודם למכת משה בעוג, משה העמיד ההר מעל ראש עוג ולא יכל להזיזו.

אֶתֹו וְאֶת־בְּנֵי וְאֶת־כָּל־עֲמֹו – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות, מהפך פשטא מלמד שלפחות דרשה אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב, אפשר שזהו שנאמר בלשון רבים **וַיִּכְּוּ** אבל **[בבלי ברכות נד, ב]** דורשו שמהה הרגו (א) שהעמיד ההר מעל ראש עוג; (ב) שהכה אותו במוט.

ועוד יוצא מהפשט שהנמלים קדמו והכו את עוג ומתוך כך יכל משה להכותו. **[מנחת ש"ן (במ' חקת כא, לה) וְאֶת־בְּנֵי:** עוד אמרו שם ^{בבס'} הוזהר (במדבר קפד, ב), בנו כתי' חסר יו"ד, וקרינן בניו. וכן במדרש רבה (פר' יט לב) בנו כתי', שהיה לו בן קשה ממנו, ואף זה לא נמצא בספרים שלנו. ואולם בפר' דברים (ב, לג) על פסוק ונך אתו ואת כָּנּוּ, ^{בכתב} רש"י ז"ל בנו כתיב, שהיה לו בן גבור כמותו. וגם ^{במסורת} (מ"ג – ד דב' ב, לג) שם ד' כתיב (טט: שארבע פעמים כתוב בתורה) בנו וקרי בניו. ובאורייתא ליכא אלא תרין מנייניהו (טט: בנוסח התורה שלפנינו רק שני פסוקים כאלה), ^ב (דב' ב, לג) ונך אתו ואת כָּנּוּ, (דב' ב, לג) ואת כָּנּוּ ^ב (לא ידע ד(פר') וזאת הברכה. וכ"כ ^ב (בנ"ה) הרמ"ה ז"ל, ובעל ^ב (דב' ב, לג) מנחת כהן פ' הדבר'י. [בניו]).

(במ' חקת כא, לה) וְאֶת־בְּנֵי: מקף כרב-מצב משמעות המלה (א) אפשר שהיו לו בנים אחדים (ב) היה לו בן גבור כמותו או קשה ממנו **[רא"ש] (במ' חקת כא, לה) וַיִּכְּוּ אֶתֹו וְאֶת־בְּנֵי וְאֶת־כָּל־עֲמֹו.** בנו כתיב חסר יו"ד שהיה לו בן קשה ממנו אמר הקדוש ברוך הוא למשה בעו"הו מכלים את האומות קימעא קימעא אבל לעת"ל אני מבערן מן העולם בבת אחת שנאמר **(ישעיהו לג, יב) וְהָנֵה עַמִּים מִשְׂרָפוֹת שְׂדֵי קוֹצִים כְּסוֹתִים בְּגָשׁ יָצְאוּ:** ס

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גריש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך. הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שזור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = אלשא – דרוש בפסוק ולפניו שזור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

יְאֵת־כָּל־עֲמוֹ – מקף מקף, המדרש שמביא [רא"ש] ע"פ (ישעיהו לג,יב) משנה מעם יחיד לעמים רבים. אפשר שבה ללמד שבין אם עם אחד ובין אם עמים רבים מורדים בה' המקפים מצרפים אותם לעם אחד כמו עמו של עוג לענין לעתיד לבוא הקב"ה מבער האומות מן העולם בבת אחת.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובע"פ.

1.8 במדבר חקת יט,א (התשע"ח)

במדבר חקת יט,א: הַנִּנְעָה בְּמַת לְכָל-נַפְשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים:

(במ' חקת יט,א) הַנִּנְעָה בְּמַת – מרכא טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, הסבר (א) עוסק בהגדרת מת.
 ע"פ **[משנה אהלות פ"ב,מ"א,מ"ב]** מת שלם, כזית מן המת, ע"פ **[בבלי נזיר מט,ג]** לרבות נפל אע"פ שלא נתקשרו איבריו וגידיו ואין בו כזית בשר, נצל, רקב ממת שלם
(במ' חקת יט,א) הַנִּנְעָה בְּמַת – מרכא טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, הסבר (ב) עוסק בהגדרת אופן הנגיעה.
 ע"פ **[רמב"ם טומאת מת פ"א,ה"ג]** טומאת מגע האמורה בכ"מ בין במת בין בשאר המטמאים הוא שנגע האדם בבשרו בטומאה עצמה, בין בידו בין ברגלו בין בשאר בשרו, ואפילו בלשונו ה"ז נטמא, וכן נראה לי שאם נגע בצפרניו או בשיניו נטמא כיון שהם מחוברים לגוף הרי הם כגוף, אבל אם תחב אדם טומאה בכוש והכניסה לתוך גרונו של אדם טהור ולא נגעה בלשונו, או שהכניסה לתוך מעי של (טט: אדם) ולא נגע בבשר לא נטמא הכולע משום מגע זה, שהרי לא נגעה בבשרו שנגיעת פנים אינה נגיעה.

(במ' חקת יט,א) לְכָל-נַפְשׁ - מקף כרב-מצב של **הַנִּנְעָה בְּמַת לְכָל-נַפְשׁ** (א) בשר של אדם מת (ישראל או נכרי) לכל רבוי, וברקב מאדם שלם מת ולא הרוג הנחשב לא שלם (אא) רקב ממת לא שלם אינו מטמא. (ב) דם הנפש נלמד ב-**(במ' חקת יט,ג) כָּל-הַנִּנְעָה בְּמַת בְּנַפְשׁ** ושיעורו רביעית מרומז בטעם תרסא של **בְּנַפְשׁ** והוא הלכה למשה מסיני.
 כאן התורה מלמדת מצב (א) בשר מת.
(במ' חקת יט,א) לְכָל-נַפְשׁ אָדָם – מונח (כרבויו) אתנח (כמגביל), ביחד רבוי הגבלות. בבשר מת יש הגבלות אחדות שבגללן הנוגע בו לא נטמא, שחלקן נאמרות ב-**[משנה אהלות פ"ב,מ"ה]** [*] אלו שאם חסרו טהורין כזית מן המת וכזית נצל ומלוא תרוד רקב ורביעית דם ועצם כשעורה ואבר מן החי שחסר עצמו:

במדבר חקת יט,י: וְכִכְסֵי הָאֶסֶף אֶת-אֶפְרַיִם הַפָּרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב וְהִיָּתָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְרֵי הַגֵּר בְּתוֹכָם לַחֲקַת עוֹלָם:

בענין רקב רק ממת שלם. אפשר כי הסמיכות של (יט,א) "מת" אל הפסוק שלפניו (יט,י) "אפר פרה אדומה" מלמדת כך:
(במ' חקת יט,א) הַנִּנְעָה בְּמַת – (סלוק) מרכא טפחא, בתפקיד כעין מידה כ"ב מל"ב מידות מכתוב שהבירו (כאן שלפניו) מלמד עליו, אפר של פרה שלימה, כאן רקב ממת שלם.

במדבר חקת יט,יג: כָּל-הַנִּנְעָה בְּמַת בְּנַפְשׁ אָדָם אֲשֶׁר-יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת-מִשְׁכָּנוֹ הַיּוֹם הַהוּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַנִּנְפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נָדָה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא יְהִיָּה עוֹד שְׂמָאָתוֹ בּוֹ:

[בבלי זבחים לג,ב] ... דאיתמר: אזהרה לאוכל בשר קודש מנין? ויש לקיש אמר: (וי' תו' יבד) כְּכֹל-קִדְשֵׁי-קֹדֶשׁ וְלֹא-תִנְעָה; רבי יוחנן אמר, תני בירדלא: אתאי טומאתו טומאתו מביאת מקדש, מה להלן ענש והזהיר, אף כאן ענש והזהיר! (וי' צו ז,ב) וְטָמֵאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה (פסוק העונש לטמא שאכל קודש), וכתיב התם: **(במ' חקת יט,יג) טָמֵא יְהִיָּה עוֹד שְׂמָאָתוֹ בּוֹ** (פסוק העונש לטמא שבא למקדש)

נענין ב-**(במ' חקת יט,ג) וְלֹא יִתְחַטֵּא** – מונח רביע ע"פ ... **טָמֵא יְהִיָּה עוֹד שְׂמָאָתוֹ בּוֹ**: עוד – טפחא, בתפקיד שנוי ורבויו **שְׂמָאָתוֹ בּוֹ** - מרכא סלוק, בתפקיד רבוי והגבלה, בסה"כ אפשר כרבויו הגבלות.
[ספרי] – מה תלמוד לומר **טָמֵא יְהִיָּה**, לפי שהוא אומר **מִי נָדָה לֹא-זָרַק עָלָיו** אין לי אלא שלא הזה כל עיקר, הזה ולא שנה מניין? תלמוד לומר **טָמֵא יְהִיָּה**, הזה ושנה ולא טבל מניין? תלמוד לומר **שְׂמָאָתוֹ בּוֹ**, הזה וטבל ולא העריב שמשו מניין? תלמוד לומר **עוֹד שְׂמָאָתוֹ בּוֹ**. מפרש ה-**[התורה והמצוה (מד)]** ... וע"כ דורש לרבי שכולל באמת כל מיני חטוי עד חטוי דמים למחוסר כפרה, שבכולם (טט: על כל שלב שהחסיר) חייב כרת, וע"ז פירש **כִּי מִי נָדָה לֹא-זָרַק** וכן **טָמֵא יְהִיָּה עוֹד שְׂמָאָתוֹ בּוֹ** שהוא טבול יום **עוֹד שְׂמָאָתוֹ בּוֹ** שהוא מחוסר כפרה **(כמ"ש בניזיר מ"ה, מכות י"ד) וגו'**

- **וְלֹא יִתְחַטֵּא** - מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, כאן משמש כעין רישום מקוצר שלא לחזור על הנאמר ב-(יט,יב) הזאת שלישי ושיביעי וטבילה והערב שמש נלמדים ב-(יט,ג). כאן ה-**[ספרי]** מונה כל מצב שחסר לחטוי מלא: הזאת שלישי, הזאת שביעי, טבילה בשביעי, הערב שמש בשביעי. אפשר שרבי מוסיף חטוי דמים למחוסר כפרה, שאין לו הזאת שלישי ושביעי, אבל חייב בטבילה ביום השביעי לטהרתו והערב שמש בזה דומה למיטהר מטומאת מת.
- מלת **עוֹד** – מרבה לרבנן טבול יום החסר הערב שמש וְלַרְבִּי מחוסר כפרה,
- אפשר כי טעם מלת **עוֹד** – טפחא תומך בלימוד ה-**[תוספות נזיר מד,ב]** "טבול יום דמת מותר ליכנס במחנה לוי"ה לעומת טבול יום של מחוסר כפורים האסור להכנס למחנה לוי"ה. אפשר שלרבי טעם מלת **עוֹד** – טפחא בתפקיד שנוי ורבויו מרחיב את נושא ההתחטאות מטומאת מת (שבפסוק) לטומאת מחוסר כפורים.

פתיחת הפסוק **כָּל-הַנִּנְעָה** - פזר **[תיב"ע]** כל די יקרב בשכיבא ובוולדא בר תשעא ירחין בגושמיה ובדמיה דיימית... **[ספרי]** – זהו שאמרנו להביא את בן שמונה ימים, **[התורה והמצוה]** לר"ע הנ"ל (סי' לח) מרבה מת הנמצא בנפש זה עובר וה"ה בן שמונה כנ"ל. **כָּל-הַנִּנְעָה** – פזר דרשהו לענין עובר מת המטמא הנוגע בו בתוך אמו, תיב"ע אומר בן תשעה חדשים המת ברחם אמו אבל ההלכה שאם עובר בן מעל 40 יום ומת שמתמא הנוגע בו בתוך אמו, ודמו, לענין בן שמונה ימים שמת

הסבר נוסף: **במדבר חקת יט,יג כָּל-הַנִּנְעָה** - פזר (דרוש למקום אחר ואם צריך גם לכאן) אפשר שלומד מ- **בְּמַת בְּנַפְשׁ** - מונח תלישא-קטנה למקום אחר לענין דם המת. אפשר שמלמד מדם מת המטמא בלפחות ברביעית לדם תבוסה שהוא מרבנן, וגם מלמד ע"פ **תפארת ישראל** ממגע למשא ולאהל.
בְּמַת בְּנַפְשׁ - מונח תלישא-קטנה (=תרסא) – כעין שני טעמי תרסא בתפקיד (א) שיעורי רביעית דם נפש, שיעור בן שמונה ימים לענין דם. (ב) שיעור עובר מעל 40 יום שמת מטמא הנוגע בו בתוך אמו,
 * ע"פ **משנה אהלות פרק אלו מטמאין פ"ב מ"א** אפשר שתלישא-קטנה אחת מתריעה על שיעור בשר מן המת שהוא כזית, ושאר המנויין **משנה א** שאינו מטמא באהל, אלא רק במגע ומשא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבו; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבו; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בוור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקא-קטן ... מונח קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

- * ע"פ משנה אהלות פרק אלו מטמאין פ"ב מ"ב אפשר תלישא-קטנה שניה מתריעה על שיעור דם מן המת שאינו מטמא במגע, משא, אהל. שיעור של פחות מרביעית דם.
- * תלישא-קטנה מתריעה על המעטת - אי חלות טומאת מת באהל כאשר שיעורי הבשר, העצמות והרקב הם פחות מכמות מסוימת. ושיעור דם המת בפחות מרביעית שאינו מטמא טומאת מת במגע משא ואהל. בשיעורים ובנסיבות האלו לא חל עונש הכרת על ביאת מקדש וקדשיו.
- * המיעוט עצמו מבורר בתביר שבתבנית מפסקת הדבור שבפרט בתראה
- * **הָאֵדָם אֲשֶׁר-יָמוּת** - קדמא ואולא רש"י נפש אדם להוציא נפש בהמה שאין טומאתה צריכה הזאה (ולא טומאת שבעה) **דבר אחר בנפש זו רביעית דם**
- * **וְלֹא יִתְחַטָּא** - מונח רביע, ראה לעיל
- * **אֶת-מִשְׁכַּן ה' טָמְאָה** - מהפך פשטא זקא-קטן (רש"י אפילו בטבילה בלא הזאת שלישי ושבועי)
- * **וְנִכְרְתָהּ** - תביר, ברור פרט קדמאה, המעטת הכרת לנגע במת או בלפחות רביעית דם (ממת אחד או לדעה אחרת גם משני מתים) ולא הזה שלישי ושבועי ולא טבל
- * **טָמְאָתוּ כּוּ** - מרכא סלוק (רש"י אף על פי שטבל)
- אהלות פ"ב מ"א** אלו מטמאין באהל. המת וכזית מן המת וכזית נצל וכו'
- אהלות פ"ב מ"ב** רביעית דם ורביעית דם תבוסה ממת אחד, רבי עקיבא אומר משני מתים, דם קטן שיצא כולו, ר"ע אומר כל שהוא, וחכ"א רביעית ...
- ר"ע מברטנורה רביעית דם** שיצא כולו לאחר מיתה, **ורביעית דם תבוסה** שיצא מקצת רביעית מחיים ומקצת לאחר מיתה ולקמן (בפ"ג מ"ה) מפרש לה. ... ורביעית דם שיצא כולו אחר מיתה דאורייתא דכתיב **בְּמַת בְּנִפְשׁ הָאָדָם** וכתיב **כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ** אבל דם תבוסה אינו אלא מרבנן, ותני דאורייתא ותני דרבנן.
- תוספות יו"ט רביעית דם**, פ' הר"ב דכתיב **בְּמַת בְּנִפְשׁ הָאָדָם** וכו' ואי לאו קרא לא הוה מטמאין לדם כיון דגזעו מחליף ואנן אין גזעו מחליף בעינו. ... והא דבעינן רביעית. הא אמרינן שיעורין הל"מ"מ (הלכה למשה מסיני) ... וכתב הרמב"ם דשמו לזה כמו טעם, והואיל ובתחלת ברייתו של קטן כו' (טט - טי) שיש לקטן בשלב מסוים רביעית דם)
- תפארת ישראל - יבין** לקראת סיום דבריו **במשנה א** ... וכל המנויים במשנתנו זו מטמאין במגע משא ואהל. חוץ מתרודו רקב שאמ"ט רק במשא ואהל ולא במגע מדא"א שיגע בכל הפירוין ביחד. וגם באהל לא מטמא אם לא יאהל על כל התרודו ביחד.
- משנה ג וחכ"א רביעית**. דמה לעצמות שכן רובן טמא אף שאינן רובע וכ"ש כולן. משא"כ בדם אפילו הוא כל הדם שבגוף, אינו מטמא רק רביעית. א"נ דוקא עצמות דחמירי שהרי עצם כשעורה אף שאינו באהל מטמא עכ"פ במגע ובמשא. להכי כשהו כולן יחד א"צ שיעור האמור בהן. משא"כ דם, הרי כשהוא פחות מרביעית אין בו טומאה כלל, י"ל אפילו כשיש לפנינו כל דמו, כשאין בו כשיעור טהור וגו' **הערות**
- * **אהלות פ"ג מ"ה** התנאים מבררים איזה דם מטמא ותלוי בזמן יציאת הדם,
- * **דם תבוסה**.
- * דיון בזמן יציאת הדם אם בגסיסה או אחרי מותו.
- * **בבלי גזיר נב**
- * פירוש המשניות לרמב"ם
- * רמב"ם ספר טהרה הלכות טומאת מת פ"ג ה"א דם תבוסה

במדבר חקת יט, יג: כל-הנגע במת בנפש האדם אשר-ימות ולא יתחטא את-משכן ה' טמא ונכרתה הנפש ההוא מישראל כי מי נדה לא-זרק עליו טמא יהיה עוד טמאתו כו:
[כ] ואיש אשר-יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל כי את-מקדש ה' טמא מי נדה לא-זרק עליו טמא הוא:

ע"פ **[בבלי שבועות ז,א]** רבא מלמד כי יש שיעור לדרך קצרה ויש שיעור זמן מוגבל לשהיה, אבל כל זמן שמהלך אין שיעור זמן זה נחשב, וכאשר נעצר זה או מצטבר לסה"כ המותר או בכל פעם נמדד מחדש. אפשר כי מאחד הפסוקים ילמד שיעור הדרך הקצרה, מהפסוק האחר זמן מוגבל לעצירות.

- במדבר חקת יט, יא, יד, טז**
- [יא] הנגע במת לכל-נפש אדם וטמא שבעת ימים:**
- [יד] זאת התורה אדם כי-ימות באהל כל-הבא אל-האהל וכל-אשר באהל וטמא שבעת ימים:**
- [טז] וכל אשר-יגע על-פני השדה בחלל-הרב או במת או-בעצם אדם או בקבר וטמא שבעת ימים:**
- ויקרא אמר כא, יא:**
- ועל כל-נפששת מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא: [רש"י] (יא) ועל כל-נפששת מת וגו' - באהל המת. נפששת מת - להביא רביעית דם מן המת שמטמא באהל (ראה סנה' ד, א).**
- [טז] על-פני השדה -** מונח רביעי, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן מה גורם לטומאת מת ולשם טהרה מצריך הזאת יום שלישי ושבועי: נמנות לפחות עשר סיבות לטמא טומאת מת: מת, רביעית דם מת, עובר בן מעל 40 יום (תיב"ע על בן 9 חדשים) ומת שמטמא הנוגע בו בתוך אמו ודמו, בן שמונה ימים שמת, כלים שנגעו במת וכלים שנגעו בנטמא במת, עצם אדם, קבר לרבות גולל ודופק (רע"ב אהלות פ"ב מ"ד), אהל.
- בפסוק (טז) נמנים ארבעה **בחלל-הרב [משנה כלים פ"א מ"א]** כלי מתכת שנגע במת, וגם כלים אחרים, וכלים שנגעו באדם שנטמא במת או בכלים שנטמאו במת) **או במת או-בעצם אדם או בקבר**
- מהפסוק (יא) לומד על הנוגע בעובר בן תשעה חדשים שמת בתוך אמו או בדמו, והוא הדין לבן שמונה ימים שמת, מהפסוק (יד) לומד על טומאת אהל,
- מהפסוק **(וי' אמר כא, יא) ועל כל-נפששת מת** לומדים להביא רביעית דם מן המת שמטמא באהל לר"ע גם רביעית דם משני מתים וההלכה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גריש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך. הצנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שזור. מחיצה. עפירה. שגה = שכחה: תלישא-גדולה = אלשא – דרוש בפסוק ולפניו שזור. מחיצה. עפירה. שגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

רביעית דם ממת אחד.

ב"ה טוב טעם ודעת לדוני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זרקא-קטן – 2; זרקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זרקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרש"ב"פ.

1.9 במדבר חקת יט,א (התשע"ט)

במדבר חקת יט,ד: וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדְּמָה בְּאֶצְבְּעוֹ וְהִזָּה אֶל-נֹכַח פְּנֵי אֶהֱל-מוֹעֵד מִדְּמָה שֶׁבַע פְּעָמִים:

[בבלי יומא מג, א] (במד' חקת יט,ד) וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדְּמָה בְּאֶצְבְּעוֹ, לשמואל - לאהדוריה לאלעזר, לרב - הוי מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, דאפילו כהן הדיוט.

[רש"י יומא מג,א] (במ' חקת יט,ד) וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן - בקבלת דמה.

לשמואל – דדייק (ללמוד מהכתוב) לפניו לומר שהזר כשר לשחיטה, איצטריך למיכתב בקבלת דמה אֶלְעָזָר לאהדורה לאלעזר, דאי כתב ולקח מדמה (והזה באצבעו) - הוה משמע דאשוטח קאי.

לרב - נמי דאמר שחיטה באלעזר היא (ולא בור, לכן) - לא הוה ליה למיכתב בקבלה אלעזר, וכי כתיב - הוי מיעוט אחר מיעוט, לאלעזר ולא אחר (כי ב-יט,ג) מיעט אחרים משחיטה פרט לאלעזר, וב-יט,ד) הכתוב מיעט אחרים מקבלת הדם), ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות דאפילו כהן הדיוט. (לכן מרבה למכשר קבלת דם בכהן הדיוט).

(במד' חקת יט,ד) וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדְּמָה - גרשיים ... תביר בתפקיד כעין יצא להקל ולהחמיר. לדעת רב להקל בקבלת דם פרה אדומה בכהן הדיוט, להחמיר [רמב"ם פרה אדומה פ"ד,ה"ד] קיבל דמה בכלי פסולה שנאמר (במד' חקת יט,ד) וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדְּמָה בְּאֶצְבְּעוֹ מצוותה מצות יד ולא מצות כלי.

(במד' חקת יט,ד) אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדְּמָה – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים כאן הנהנים שיעסקו בשריפת הפרה, שעל כל אחד חלה אותה ההלכה המחמירה בעושי פרה אדומה.

[משנה פרה פ"ג,מ"ט] ... הכהן עומד במזרח ופניו למערב שחט בימינו וקבל בשמאלו רבי יהודה אומר בימינו היה מקבל ונותן לשמאלו ומזה בימינו ... ירד והצית את האש באליתות ר"ע אומר בחירות: ממשנה זאת לומדים שהשורף הוא הכהן שהוזה והוא הכהן ששחט. אמנם אין חובה שיהיה זה אותו כהן אבל זה מלמד לגבי הנאמר במשנות אחרות לגבי ההלכה המחמירה שבעושי הפרה.

[משנה פרה פ"ג,מ"א] שבעת ימים קודם לשרפת הפרה מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ובית אבן היתה נקראת ומזין עליו כל ז' הימים מכל חטאות שהיו שם ר' יוסי אומר לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי ... לפי המסקנה מ"ט השורף אינו רק השורף אלא גם השוחט והמקבל והמזה.

[משנה פרה פ"א,מ"א – מ"ה] כל הנהנים מופרשים מביתם ללישכת בית אבן בצפון מזרח העזרה או בסמוך לה. הם טבלו, והיזו עליהם שבעה ימים מאפר של הפרות שנעשו לפני-כן. מי ההזיה הובאו מהשילוח באופן מיוחד ע"י ילדים שלא נטמאו.

[בבלי מנחות כז,ב] רבי יהודה (במד' חקת יט,ד) וְהִזָּה אֶל-נֹכַח נמי דוקא; ורבנן: מדהתם לאו דוקא, (סוגיה האם מזה במדויק מול פתח הקדש וקדש הקדשים או בכיוון בלבד).

(במד' חקת יט,ד) וְהִזָּה אֶל-נֹכַח פְּנֵי אֶהֱל-מוֹעֵד מִדְּמָה - גרשיים ... תביר בתפקיד כעין יצא להקל ולהחמיר. ברמב"ם להלן מצוין להחמיר ולהקל:

[רמב"ם פרה אדומה פ"ד,ה"ה] (המאמר הבא להחמיר) הזה בכלי אפילו אחת מהן הזאתו פסולה, הזה אחת מהן בשמאלו פסולה, הזו שבעה כהנים הזייתן כאחד הזייתן פסולה (המאמר הבא להקל) זה אחר זה כשירה, (המאמר הבא להחמיר) הזה ולא כיון כנגד ההיכל פסולה שנאמר (יט,ד) אֶל-נֹכַח פְּנֵי אֶהֱל-מוֹעֵד עד שיכוין כנגד ההיכל ויהיה רואהו, וכן אם שחטה או שרפה שלא כנגד ההיכל פסולה שנאמר (במ' חקת יט,ג) וְשִׁטַּת אֹתָהּ לְפָנָיו: וראה עוד החמרות בהסבר (יט,ד) שֶׁבַע פְּעָמִים .

[הלכה ו] במה דברים אמורים, שהזה או שרף או שחט כנגד הדרום או כנגד צפון או שהיה אחוריו למקדש, אבל אם עמד בין מזרח ומערב ופניו כנגד ההיכל אף על פי שלא כיון כנגד [ההיכל] בדקדוק כשירה. [השגת הראב"ד] אף על פי שלא כיון כנגד הפתח. א"א לא נראה בהזאה שהרי אמרו במשנה הזה ולא כיון כנגד הפתח אמרו ובמדות אמרו שהיה מכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם אלמא בעינן כיוון וראיה.

(יט,ד) אֶל-נֹכַח – מקף כבורר בין עד שיכוין כנגד ההיכל ויהיה רואהו, ובין שחט, הוזה, שרף ולא כיון כנגד ההיכל אלא לצפון לדרום או שהיה אחוריו למקדש, הפעולה פסולה וכל מעשה הפרה אדומה נפסל

(יט,ד) אֶל-נֹכַח – קדמא, תנאי מוקדם לעשייה כשרה של פרה אדומה [רמב"ם פרה אדומה פ"ד,ה"ו] אם עמד בין מזרח ומערב ופניו כנגד ההיכל אף על פי שלא כיון כנגד [ההיכל] בדקדוק כשירה.

(יט,ד) פְּנֵי אֶהֱל-מוֹעֵד מִדְּמָה - דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה. הפעולות שחט, הוזה, שרף צריכות להיות כנגד ההיכל אף על פי שלא כיון כנגד [ההיכל] בדקדוק כשירה.

הסבר אחר: (יט,ד) פְּנֵי אֶהֱל-מוֹעֵד מִדְּמָה - דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה. הפעולות

(יט,ד) וְהִזָּה אֶל-נֹכַח – גרשיים קדמא בתפקיד שהקדים פעולה שהייתה אמורה להיות מאוחרת ועשאה מוקדמת. [רמב"ם פרה אדומה פ"ד,ה"ה] כאן אם שבעה כהנים יזו כאחד מִדְּמָה שֶׁבַע פְּעָמִים, היינו שש ההזיות מצריכות להיעשות אחרי הראשונה נעשות עם הראשונה, הזייתן פסולה. אם שבעה כהנים יזו זה אחר זה ההזיה כשרה.

(יט,ד) מִדְּמָה - טפחא בתפקיד שנוי ורבוני ללמד שהזיה יכולה להיות בעד שבעה כהנים אהדים, על הדם להימצא בכף יד שמאל וזמזה בימינו כנאמר ב- [משנה פרה פ"ג,מ"ט] ... הכהן עומד במזרח ופניו למערב שחט בימינו וקבל בשמאלו רבי יהודה אומר בימינו היה מקבל ונותן לשמאלו ומזה בימינו טבל והזה שבע פעמים כנגד בית קדש הקדשים על כל הזיה טבילה גמר מלהזות קינח את ידו בגופה של פרה ...

[תורה תמימה] (במד' חקת יט,ד) מִדְּמָה בְּאֶצְבְּעוֹ - מלמד שמצותה ביד ולא בכלי⁽⁸²⁾ [ספרי]:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תברך – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תברך מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שגור. מחיצה. עסירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שגור. מחיצה. עסירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיוו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

אָל-נִכְחַ פְּנֵי אֱהֶל-מוֹעֵד – תנן התם, שבעת ימים קודם שריפת הפרה היו מפרישין כהן השורפה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה, כיון דחטאת היא, וחטאת טעונה צפון, וכתוב בה **אָל-נִכְחַ פְּנֵי אֱהֶל-מוֹעֵד**, תקינו לה רבנן לשכה צפונה מזרחה כי היכי דליהוי לה הכירא⁽²⁾ [יומא ב' א']:

(י"ט, ד) אֱהֶל-מוֹעֵד – מקף בורר במשמעות **פְּנֵי אֱהֶל-מוֹעֵד**. בזמן ההכנה לשריפת הפרה האדומה תקינו לה רבנן לשכה (אבן, שהיא וכל כליה עשויים אבן שלא מקבלים טומאה) צפונה מזרחה (מהעורה) כי היכי דליהוי לה הכירא (שמכין עצמו או עצמם לשחיטת חטאת מחוץ לעזרה). בזמן שריפת הפרה האדומה המשמעות היא כנאמר ב-**[ספרי] אָל-נִכְחַ פְּנֵי אֱהֶל-מוֹעֵד** – מלמד שיהא מתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם⁽²⁾ **[ספרי]**: [תורה תמימה הערה כג] (במד' חקת י"ט, ד) שהפנים הוא הצד שבו הפתח, שצד מזרחי קרוי פנים מפני שהפתח שם, וכשהיה עומד בשעת ההזאה בראש הר המשחה היינו הר הזיתים אשר על פני ירושלים מקדם והוא במזרח ביהמ"ק ופניו למערב ומתכוין ורואה מעל גובה ראש הכותל דרך השערים שלפנים ממנו את פתחו של היכל, וע"ע במס' מדות פ"ב מ"ד:

(י"ט, ד) שִׁבְעַ פְּעָמִים – מרכא מרבה סלוק מגביל, ביחד רבוי הגבלות בהזיה, **[רמב"ם פרה אדומה פ"ד, ה"ה]** הזה אחת מהן בשמאלו פסולה, הזו שבעה כהנים הזייתן כאחד הזייתן פסולה ... הזה ולא כיון כנגד ההיכל פסולה, על כל הזיה טבילת אצבע מיד ימין בדם שבכף יד שמאל.

ועוד הגבלה **[תורה תמימה] (י"ט, ד) שִׁבְעַ פְּעָמִים** – ת"ר, שבע הזאות שבפרה שעשאן בין שלא לשמן בין שלא מכוונות פסולות, דכתיב בהו חקה ו-**אָל-נִכְחַ** ⁽²⁾ **[מנחות כ"ז ב' ברש"י]**:

[תורה תמימה הערה כד] (במד' חקת י"ט, ד) וכל מקום שנאמר חקה מעכב, ולא דוקא רק לענין הזאות שבע פעמים מעכב אלא כל סדור ההזאה הנאמר בפרשה מעכב, כגון אם הזה ביד שמאל או שהזו שבעה כהנים שבעה הזאות כאחת פסולה: (וזה הוסבר ב**הַזְהָה אָל-נִכְחַ**)

במדבר חקת י"ט, ה: וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת-עֵרְהָ וְאֶת-בְּשָׂרָהּ וְאֶת-דָּמָהּ עַל-פְּרִשְׁתָּהּ וְשָׂרְף:

(י"ט, ה) וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו – **(בבלי יומא מב, א) שמואל (דורש) שלא יסיח דעתו ממנה (בשחיטה ובשריפה) רב דרשה נוספת שלא יסיח דעתו בשעת שריפת הפרה.**

(במד' חקת י"ט, ה) מ- **וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו**. – ורב: חד בשחיטה וחד בשריפה.

טט – רב אומר שצריך קרא אחד שלא יסיח דעת בשחיטה, וקרא אחד שלא יסיח דעת בשריפה, כי אי אפשר ללמוד מהשחיטה על השריפה.

(י"ט, ג) וְשָׂרְף אֶתָּהּ לְעֵינָיו – מרכא טפחא, יתור לרבות, בשיטת רב לרבות על השחיטה את אי הסחת הדעת

(י"ט, ה) וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו – מרכא טפחא, יתור לרבות על השריפה את אי הסחת הדעת

(בבלי יומא מב, א) וצריכא (לימוד זה גם בשריפה); דאי כתב רחמנא (רק) בשחיטה – משום דתחילת עבודה היא, אבל שריפה אימא לא – צריכא. ואי כתב רחמנא בשריפה – משום דהשתא הוא דמתכשרא פרה, אבל שחיטה אימא לא – צריכא.

(י"ט, ה) וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה – (סלוק) מרכא טפחא בתפקיד כעין לימוד סמוכים או מידה כ"ב ל"ב מידות של ר' אלעזר בן ריה"ג מדבר שחבירו (כאן שלפניו) מוכיח עליו כנלמד ב-**[זבחים ק"ג א']**

[תורה תמימה] (י"ט, ה) וְשָׂרְף – שרפה שלא כנגד פתח ההיכל פסולה, שנאמר ושרף והזה, מקיש שריפתה להזאתה, מה הזאתה כנגד הפתח אף שריפתה כנגד הפתח⁽²⁾ **[זבחים ק"ג א']**:

[תורה תמימה] (י"ט, ה) וְשָׂרְף – ושרף ושחט – הקיש שריפתה לשחיטתה, מה שחיטתה כשהיא שלמה אף שריפתה כשהיא שלמה⁽²⁾ **[חולין י"א א']**:

(י"ט, ה) וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה – מקף בורר בין שריפת פרה עם עוד איזה דבר עמה שזה פוסל ובין שריפתה בלבד וזה בלבד כשר.

(י"ט, ה) וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה – בא הכתוב ולמד שתהא מלאכה פוסלת בשריפתה⁽²⁾ **[ספרי]**:

[תורה תמימה הערה כז] כגון אם שרפה ושרף עוד איזה דבר עמה, ועיין מש"כ השייך לדרשה זו לעיל בפ' ג' אות י"ז, וצורף לכאן:

(י"ט, ה) וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו – מהו לעיניו – שלא יסיח דעתו ממנה⁽²⁾ **[יומא מ"ב א']**:

(י"ט, ה) אֶת-עֵרְהָ – מקף בורר בין שריפת פרה בלי הבקיעים אם היו וזה פסול, ובין שריפתה עם הבקיעים שנפלו הצדה ויש לאספן ולהוסיף לשריפה

(י"ט, ה) אֶת-עֵרְהָ וגו' – להביא את הפקיעים⁽²⁾, מכאן אמרו, הבשר כל שהוא יחזיר ואם לא החזיר פסול, עצם כל שהוא יחזיר, ואם לא החזיר לא פסול **[ספרי]**:

(י"ט, ה) וְאֶת-דָּמָהּ – מקף בורר בין שריפת פרה בלי כל דמה, ובין שריפתה על כל דמה

וְאֶת-דָּמָהּ – גמר מלהזות מקנח ידו בגופה של פרה, שנאמר **וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת-עֵרְהָ וְאֶת-בְּשָׂרָהּ וְאֶת-דָּמָהּ** ⁽²⁾ **[זבחים צ"ג ב']**:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.10 במדבר חקת יט,א (התש"פ)

במדבר חקת יט,ו: וְלִקְחָה הַכֹּהֵן עִץ אַרְזוֹ וְאֶזְבֵּי וְשֵׁנֵי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה:

[תורה תמימה] (יט,ו) וְלִקְחָה - נאמר כאן לקיחה ונאמר להלן (שם' בא יב,בב) וְלִקְחָתֶם אֲגַבְתָּ אֶזְבֵּי, מה להלן שלשה קלחים, אף כאן שלשה קלחים] (ספרי):

(שם' בא יב,בב) וְלִקְחָתֶם אֲגַבְתָּ אֶזְבֵּי - גרשיים מונח רביע בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל, ללקיחת שלושה קלחים באגודה כמו שדורש ב-**[מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה יא] (שם' בא יב,בב) וְלִקְחָתֶם אֲגַבְתָּ אֶזְבֵּי**. מכאן אתה למד כל הלקיחות שבתורה הואיל ונאמר לקיחות בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחת מהן שאינה אלא אגוד' כך פורט אני לכל הלקיחות שבתורה שאינם אלא אגודות:

(יט,ו) וְלִקְחָה הַכֹּהֵן - מה ת"ל הַכֹּהֵן, ס"ד אמינא כיון דלאו גופה דפרה נינהו לא לבעי כהן, קמ"ל^(א) **[יומא מ"ג א']:**

[תו"ת הערה לג] כונת הקושיא מה ת"ל הַכֹּהֵן כיון דכולא ענינא איירי בעשית כהן, ומשני דהו"א כיון דלקיחת עִץ אַרְזוֹ וְאֶזְבֵּי אינם בפעולת גוף הפרה לא לבעי כהן, קמ"ל:

(יט,ו) וְאֶזְבֵּי - טפחא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **וְשֵׁנֵי תוֹלַעַת** כדי לכלול גם אותה בנלמד מהתבנית מרכא תביר טפחא.

(יט,ו) עִץ אַרְזוֹ וְאֶזְבֵּי - מרכא תביר טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורה לנושא והשונים בהלכותיהם ביחס לנושא, היינו לא כל אזוב ולא כל ארז ולא כל שני תולעת מתאימים להשרף עם הפרה. אבל לפי הדרשה ב-**[ספרי זוטא] (במ' חקת יט,ה)** נראה שלכתחיל את השרפה אפשר בחומרים שונים. ומ-**(יט,ו)** נלמד שחובה להשליך לתוך השרפה עץ ארז מסוים, ואזוב מסוים, ושני תולעת מסוימת. לגבי עץ ארז ואזוב לומד ב-**[ספרי זוטא] (במ' חקת יט,ו) וְלִקְחָה הַכֹּהֵן עִץ**, יכול אחד מכל העצים ת"ל אַרְזוֹ או ארז יכול אף טורף (חלק חיזוני כמו קליפה) של ארז ת"ל עִץ אַרְזוֹ הא מה הדבר בקעת מתוך לבו של ארז וכמו מחוקק היה (חלק פנימי וחלק של העץ): **וְאֶזְבֵּי**, לא אזוב יין [ולא אזוב כוחלית ולא אזוב מדברי ולא אזוב רומין ולא אזוב תלוי בשמו ולא תלוי בשם אחר מכאן היה ר' שמעון אומר צפור תלוי בשמה שמן תלוי בשמו יין תלוי בשמו כשר לנכסים: **וְשֵׁנֵי**, יכול אחד מכל הצבעים ת"ל תוֹלַעַת או תולעת שני זה לבן ת"ל וְשֵׁנֵי הא מה הדבר השני שבתולעת ר' שמעון אומר המשונה שבתולעת:

(יט,ו) וְשֵׁנֵי - מונח מרבה תוֹלַעַת – אתנה מגביל, ביחד רבוי הגבלות (א) צבע מסוים ולא מצבעים רבים (ב) ר' שמעון אומר המשונה שבתולעת

המשך **[ספרי זוטא] (במ' חקת יט,ו) וְהִשְׁלִיךְ אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה**, משהוא נושא להבקיע כשרה להזות ממנה. - ר' מאיר אומר אין מזין ממנה עד שתיעשה אפר ותעשה בבגדי כהונה ובכהנים המלאכה פוסלת בה עד שתעשה אפר:

(יט,ו) אֶל-תּוֹךְ - מקף כבורר ממתי כשרה להזות ממנה, תנא קמא אומר כשרה להזות משעה שנושא להבקיע.

ר' מאיר אומר אין מזין ממנה עד (כאן מוצע לומר שטעם זקא-גדול של מלת **וְהִשְׁלִיךְ** מרמז לשלושה תנאים שצריכים להתקיים כדי שהזאת ממנה תהיה כשרה **(תנאי א) שתיעשה אפר (תנאי ב) ותעשה בבגדי כהונה ובכהנים (תנאי ג) המלאכה פוסלת בה עד שתעשה אפר**

המשך **[ספרי זוטא] (במ' חקת יט,ו) אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה -** שומע אני משתעשה אפר (לגמרי), ת"ל הַפָּרָה, אי הפרה יכול אפילו לא נשרפה, ת"ל **אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפַת**, הא כיצד, משיצית האור ברובה^(א) **[ספרי]:**

(יט,ו) אֶל-תּוֹךְ - טפחא בתפקיד שנוי, כאן משיצית האור ברובה כבר חל שנוי בפרה וכבר יש אפר

אפשר דרשת **[ספרי זוטא] הבאה ב- (במ' חקת יט,ה) תסביר ענין בפסוק (יט,ו)**

[ספרי זוטא] (במ' חקת יט,ה) ... (הלקי פרה) הפוקעין (מהפרה) שיצאו חוץ למערכה אם יש בהם כזית יחזירם למקומן או יתן עליהם עצים וישרפם במקומם. (יט,ה) וְשֵׁנֵי את שהוא רוצה לשרוף וְשֵׁנֵי מיכן אמרו שרפה שלא בעצים או בכל עצים אפלו בקש אפלו בגבבה כשרה ומצותה (כנראה לכתחילה) שלא ימעט לה עצים מן הראוי לה ר"י אומר חבילי אזוב היו משליכין לתוכה בשביל לרבות את האפר.

(יט,ו) אֶל-תּוֹךְ - טפחא בתפקיד שנוי ורבוי, שמשליך עצים ואזוב וקש וגבבא על המוקד הראשי של שריפת הפרה ועל חלקים שפקעו והם גדולים מכזית ושורפם במקומם

(יט,ו) שְׂרֵפַת - מרכא מרבה הַפָּרָה – סלוק מגביל, ביחד רבוי הגבלות (א) כל עוד האור לא הוצת ברובה לא כשר אפרה להזות (ב) אפשר שמגביל מה אפשר לא לשרוף רק לחלקי פרה הקטנים מכזית שפקעו ממקום השריפה של הפרה. חלקים מעל כזית יחזירם או ישרפם במקומם.

במדבר חקת יט,יא: הִנֵּנֶּה בָּמַת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׂבַעַת יָמִים:

[ספרי קכה] (יט,יא) הִנֵּנֶּה בָּמַת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׂבַעַת יָמִים: בא הכתוב ולימד על המת שמטמא במגע (חייבים בגזרת הכתוב כי יהיה מי שינסה ללמוד בקל וחומר) הא עד שלא יאמר יש לי בדין אם (המת) מטמא באהל (בלי מגע) לא יטמא במגע (בתמיה) אלא אם אמרת כן ענשת מן הדין (מקל וחומר) לכך נאמר **(יט,יא) הִנֵּנֶּה בָּמַת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׂבַעַת יָמִים** עונשים מן הדין.

[ספרי קכה] (יט,יא) לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם להביא את בן שמונה (ימים) משמע מביא את בן שמונה ומביא את דמו ת"ל **(יט,יא) בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם** להוציא את דמו דברי רבי ישמעאל, רבי עקיבא אומר **לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם** להביא את דמו.

(במ' חקת יט,יא) לְכָל-נֶפֶשׁ - מקף כרב-מצב משמע נפש: (א) דם הנפש (ב) נפש (כמו נפש בהמית) המחיה את האדם, והיא נושאת את הנשמה ישראלית הניתנת בו ביום השמיני (לזכר בברית מילה). רבי ישמעאל אומר שהכתוב מדבר בנפש ונשמה (מצב ב) ולפי זה מת בן פחות משמונה ימים לא מטמא. רבי עקיבא אומר שהכתוב מדבר בדם הנושא את הנפש. ולפי זה בן פחות משמונה ימים מטמא. **(במ' חקת יט,יא) לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם -** מונח (כרבוי) אתנה (כמגביל), ביחד רבוי הגבלות. בבשר מת יש הגבלות אחדות שבגללן הנוגע בו לא נטמא, שחלקן נאמרות ב-**[משנה אהלות פ"ב,מ"ה] [*] אלו שאם חסרו טהורין כזית מן המת וכזית נצל ומלוא תרודו רקב ורביעית דם**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא - מצרף; תביר - מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מנח רביע - לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא - דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא - דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרשבע"פ.

ועצם כשעורה ואבר מן החי שחסר עצמו:

ע"פ [ספרי קנה] אפשר שמלמד גם את המגבלה של היטמאות שבעה ימים רק במגע במת ולא באהל ולא בחיבורין לנוגע במת. ראה הסבר ל-(יט,טז,כב) [רמב"ם טומאת מת פ"ה, ה"ב] מדאורייתא הנוגע בנוגע במת בשעה שהוא עדיין נוגע במת טמא עד הערב.

במדבר חקת יט,יב: הוא יתחטא-כו ביום השלישי וביום השביעי ויטהר ואם-לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר:

[ספרי קנה] [במ' חקת יט,יב] ביום השלישי וביום השביעי, בא הכתוב ולימד על המטמא במת שטעון הזייה שלישי ושביעי אתה אומר לכך הוא בא או לא בא אלא אם הזה בשלישי יטהר ביום השביעי ואם לא הזה בשלישי לא יטהר בשביעי. ת"ל (יט,יב) ואם-לא יתחטא וגו' ועדיין אני אומר מפני מה לא טהר בשביעי מפני שלא הזה בשלישי אבל אם הזה בשלישי יטהר בשביעי ת"ל [במ' חקת יט,יט] ותחטא ביום השביעי שנה עליו הכתוב לפסול.

[ספרי קנה] [במ' חקת יט,יב] ואם-לא יתחטא ביום השלישי למה נאמר לפי שהוא אומר [במ' חקת יט,יב] ואיש אשר-יטמא קלא יתחטא ונקרחה על טומאת מקדש וקדשיו (הטעון חטוי שלישי ושביעי ולא היו עליו) הכתוב ענש כרת או לא ענש כרת אלא על הזייה ת"ל (יט,יב) ואם-לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר ועונשו לא יטהר ואין עונשו כרת.

[במ' חקת יט,יב] הוא יתחטא-כו - מונח לפני תבנית הטעמים גרשיים ... תביר בתפקיד רבוי של דרשה בתבנית הטעמים גרשיים ... תביר. (לימוד א) [במ' חקת יט,יב] הוא יתחטא-כו ביום השלישי וביום השביעי - תבנית טעמים כללית ... גרשיים ... תביר, כעין יצא מהכלל להקל ולהחמיר. להחמיר על טמא טומאת מת לחייב הזיית שלישי ושביעי ולענוש בכרת על טומאת מקדש וקדשיו כאשר לא היו עליו שלישי ושביעי. להקל שאם לא היו עליו בשלישי ובשביעי עונשו לא יטהר ואין עונשו כרת (כל זמן שלא עבר על טומאת מקדש וקדשיו).

(לימוד ב) להחמיר למאן דאמר שלכתחילה יזו שלישי ושביעי וכך זוכה בקיום המצווה במלואה. להקל מלמד לאפשרות להרחיק את הזאת שלישי לזמן מאוחר יותר. אפשרות הרחקת הזאת שביעי משלישי ומשלישי שבעצמו הורחק. כאשר יתקיימו שתי ההזאות טמא המת יטהר.

[רמב"ם פרה אדומה פ"א,ה"ב] מחמיר על עם הארץ הבא להיטהר שימנה לפני המזה שני ימים ובשלישי יזו עליו ומקל על חבר ומקל בטבילת המיטהר משביעי והלאה אע"פ שלא הוזה.

[רמב"ם פרה אדומה פ"א,ה"ג] מקל על טמאין בטומאת מת וטומאה אחרת "כל המטמאין מקבלין הזאה, כיצד זכים וזבות נדות ויולדות שנטמאו במת מזין עליהן בשלישי ושביעי והרי הם טהורין מטומאת מת אף על פי שהן טמאין טומאה אחרת, שנאמר והזה הטהור על הטמא ביום השלישי הא למדת שהזייה מועלת לו אף על פי שהוא טמא, וכך הערל מקבל הזאה כיצד ערל שנטמא במת והזה עליו שלישי ושביעי ה"ז טהור מטומאת מת וכשימול טובל ואוכל בקדשים לערב".

[ספרי זוטא] [במ' חקת יט,יב] הוא יתחטא-כו, יכול דבוק למת אמרת לא אמרתי אלא בשלישי יכול חטוי אחד אמרת לא אמרתי אלא בשביעי אי בשביעי יכול חטוי שנים אמרת לא אמרתי אלא בשלישי יכול תהא הזייתו קבועה בלילה אמרת לא אמרתי אלא ביום השלישי יכול תהא הזיית שלישי קבועה ביום אבל הזאת שביעי תהא קבועה בלילה והלא אומר וכי דין הוא הואיל ונאמרה הזאה בשלישי ונאמרה הזאה בשביעי מה מצינו שהזיית שלישי קבועה ביום אף הזאת שביעי תהא קבועה ביום קל וחומר ומה אם שלישי שאין הזאתו כשרה עד שתכשירנה אחרת הרי הזאתו קבועה, ביום שביעי שהזאתו כשרה עד שלא תכשירנה אחרת אינו דין שתהא הזאתו קבועה ביום. לא אם אמרת בשלישי שהוא סמוך לטומאה תאמר בשביעי שאינו סמוך לטומאה אלא סמוך לטהרה אמרת לא אמרת אלא ביום השביעי ילמד שלישי משביעי הואיל ונאמרה הזייה בשביעי ונאמרה הזייה בשלישי מה מצינו שהזיית שביעי קבועה ביום אף הזיית שלישי תהא קבועה ביום קל וחומר ומה אם שביעי [שהוא סמוך לטהרתו הרי הזייתו קבועה ביום שלישי] שהוא סמוך לטומאה אינו דין שתהא הזייתו קבועה ביום. לא אם אמרת בשביעי שהזייתו כשרה עד שלא תכשירנה אחרת תאמר בשלישי שאין הזייתו כשרה עד שתכשירנה אחרת אמרת לא אמרתי אלא ביום השלישי: הוא יתחטא-כו ביום השלישי, יכול סמוך למיתה אמרת שוב בשלישי אם לומר שלישי שהוא סמוך למיתה (של המת שנגע בו) כבר למד הא מה אני מקיים שלישי שאפילו רחוק מן המיתה יכול הזיית שלישי תהא רחוקה מן המיתה אבל הזיית שביעי תהא סמוכה לשלישי אמרת שוב בשביעי אם לומר שביעי שהוא סמוך לשלישי כבר למד הא מה אני מקיים שביעי אפילו רחוק מן השלישי יכול אם לא הוזה טהור אמרת? לא אמרתי אלא ואם-לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר יכול שבא לטענו זריקה וחטוי אמרת? לא אמרתי אלא [במ' חקת יט,יב] כי מן נדה לא זרק עליו זריקה אמרתי לך לא חטוי יכול שבא להכשיר חטוי בזריקה אמרת [במ' חקת יט,יט] ונהגה הטהר על הטמא ביום השלישי וביום השביעי בהזייה הוא טהור אינו טהור באצבע:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **דרכא** – מצרף; **תבר** – מחלק, **ממעט**, **לא ממשי**; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, **רבו** מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, **מכל מקום**: **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, **1**: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: מנח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, **צגנת נושא** ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבו, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

1.11 במדבר חקת יט,א (התשפ"א) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר חקת יט,ד: זאת התורה אדם פי-ימות באהל **כל-הבא אל-האהל וכל-אשר באהל ויטמא שבעת ימים:**
(ספרי במדבר פרשת חקת פיסקא קכו) (במ' חקת יט,ד) זאת התורה אדם פי-ימות באהל **כל-הבא אל-האהל וכל-אשר באהל ויטמא שבעת ימים:** בא הכתוב ולימד על המת **טומאה חדשה שמתמא באהל** [אין לי אלא באהל] חוץ לאהל מנין ת"ל (במ' חקת יט,ד) **זאת התורה אדם פי-ימות באהל** דברי איסי בן עקיבא,

ר' ישמעאל אומר אינו צריך (לדרשה של איסי בן עקיבא, אפשר ללמוד זאת בקל וחומר) אם (אדם) עד שלא נזקק לטומאה (בעודו חי באהל לא טמא, ומת באהל) הרי הוא **מטמא** (בדרגת אבי אבות הטומאה ועושה טומאת אהל אז) **משנזקק לטומאה** (אם מת מחוץ לאהל ונהיה אבי אבות הטומאה) **דין הוא שיטמא** (טומאת אהל, משיוכנס לאהל)
(נושא נוסף) **מנין לעשות כל המאהילים כאהל היה רבי יצחק אומר מה מצורע הקל** (אינו אבי אבות הטומאה, במשמע שאינו בטהרת מי נדה, אינו בדין הלל חרב אולי עוד דברים) **עשו בו כל המאהילים כאהל** [אנצ' תלמודית, **טומאת אהל**] כאשר הטהור והמצורע תחת אהל אחד ובמעל פרק זמן מוגבל, ואין מצורע מאהיל מטמא את הטהור ואין טהור מאהיל על מצורע נטמא), **מת חמור אינו דין שנעשה בו כל המאהילים** (משעת כניסה לאהל).

[רמב"ן] (במ' חקת יט,ד) טעם אדם פי-ימות באהל - אדם פי-ימות והוא עתה באהל, או שדבר הכתוב בהווה (שרוב אנשים מתים באהל או בבית), והוא הדין אם ימות בחוץ והכניסוהו לאהל.

[התורה"מ מלב"ם מו] (במ' חקת יט,ד) זאת התורה אדם פי-ימות באהל, מ"ש (יט,ד) **זאת התורה** מפני שחדש בזה תורה חדשה שלא נמצא בשום טומאה שהיא **טומאת אהל** (מיידית) שהוא רק כמת לבד, וכבר בארנו בהתורה"ה (צו סי' כ"ג) ש"מ שאומר **זאת התורה** בא לומר שהיא תורה כוללת לא פרטית, מזה מבואר שהיא תורה כוללת לכל מת, שלא נטעה שרק אם ימות באהל מטמא כל אשר באהל לא אם מת בחוץ והכניסוהו לאהל, שא"כ אינה תורה כוללת, ור' ישמעאל סובר שזה נדע מן הסברא שאם הובא תחת האהל מבחוץ כ"ש שיטמא אחר שכבר נזקק לטומאה, ומפרש ר' יצחק שר"ל שהיא תורה כוללת לכל מיני אהלים אף אהל שאינו של פשתן או אהלים שהם טהורים שחושב ה-[רמב"ם טומאת מת פ"ה ה"ב] מכל מקום שוים בזה ש-**(יט,ד) כל-אשר באהל ויטמא**, שכבר ראינו במצורע שאומר **(וי' תז' יג,מו) מחוץ לפתחה מושבו**: שמושבו טמא ומטמא כל הבא שם אף שיושב תחת האילן, כמ"ש מצורע (סי' קנ"ה):

(במ' חקת יט,ד) זאת התורה - יתיב - בתפקיד דווקא כך, או כמחליף טעם פשטא במלה בת הברה אחת, מלמד שפשט הכתוב נדרש ע"פ זקף-קטן בתפקיד שני לימודים, (לימוד א) אדם מת באהל גורם טומאה בכל האהל, (לימוד ב) מת מחוץ לאהל והובא לאהל גורם טומאה בכל האהל. נושא המאהיל על המת שנטמא נלמד ממקום אחר.

[תורה תמימה] (במ' חקת יט,ד) אדם - להוציא את הסילונית⁽²⁾ **ת"כ פ' שמיני, י"א י'**:
[תורה תמימה (=ת"ת) סב] צ"ל סריינא, והוא מין דג שחציו דג וחציו אדם (ע' רש"י בכורות ח' א') והרבותא אף על פי דאינו כדג לענין אכילה ככ"ז גם אינו כאדם לענין טומאת אהל דכיון דכתיב אדם בעינין אדם שלם:
(יט,ד) אדם - טפחא בתפקיד שנוי, גוף שאינו של אדם שלם אלא תערובת עם משהו אחר לא חל בו טומאת אהל.

אפשר שדומה ללימוד **[תורה שלמה קכד] (וי' תז' יב,ז) זאת תורת הילדת לזכר או לנקבה**: **[מדרש הגדול]** תורה אחת לכל היולדות שהן חייבין בקרבן, או יכול אפילו שפיר מלא דמים מלא גנינים כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים, המפלת יום ארבעים או המפלת דמות אדם בעל כנפים, ת"ל **(יב,ז) לזכר או לנקבה** עד שיהא בו צורת זכר או צורת נקבה.
[ספרא תזריע פרשה א פרק ד] (א) יכול אף ללידה (לא גרסינן אף לזיבה) (הכי גרסינן) שלפני מלאות ועל הלידה שאחר מלאות (עד כאן שנוי הגירסא) תביא קן אחד תלמוד לומר **(וי' תז' יב,ז) זאת** (וי' תז' יב,ז) **זאת תורת הילדת לזכר או לנקבה**, להביא את המפלת סנדל או שיליא או שפיר מרוקם,

(יט,ד) אדם - פשט הכתוב מלמד על גוף של אדם שלם ללא תערובת של משהו אחר. **(יט,ד) אדם** - טפחא בתפקיד שנוי ורבו. הלימוד הוא שגם חלקי גוף מאדם שלם, נחשבים כמתים ומטמאים טומאת אהל.

נחזור כאן על מה שהבאנו בקצרה בהסבר ל-**(במ' חקת יט,ד) במת בנפש** שלא עוסק באהל, ע"פ **[משנה אהלות פרק אלו מטמאין פ"ב מ"א]** אפשר שתלישא-קטנה אחת מתריעה על שיעור בשר מן המת שהוא כזית, ושאר המנויים **במשנה א** שאינו מטמא באהל, אלא רק במגע ומשא, אבל מהשיעור ומעלה מטמאים באהל **[משנה מסכת אהלות פ"ב מ"א]** אלו מטמאין באהל המת וכזית מן המת וכזית נצל ומלוא תרווד רקב השדרה והגלגולת אבר מן המת ואבר מן החי שיש עליהן בשר כראוי רובע עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין ורוב בנינו ורוב מנינו של מת אף על פי שאין בהם רובע טמאין כמה הוא רוב מנינו מאה ועשרים וחמשה:

ההסבר הבא שייך (ב) ל-**(יט,ד) פי-ימות באהל** מגבלות לטומאת אהל, ראה בהמשך; ושייך (א) ל-**(יט,ד) אדם** - טפחא בתפקיד שנוי ורבו; כלהלן, ע"פ **[משנה מסכת אהלות פ"ב מ"ב]** אפשר שתלישא-קטנה (=תרסא) שניה (הכוונה למונח שלפני תרסא המקבל תפקיד תרסא) **(במ' חקת יט,ד) במת בנפש** מתריעה על שיעור דם מן המת שאינו מטמא במגע, משא, אהל. שיעור של פחות מרביעית דם. **[תפארת ישראל - יכין לקראת סיום דבריו שם מ"א]** ... וכל המנויים במשנתנו זו מטמאין במגע משא ואהל. חוץ מתרווד רקב שאמ"ט רקב במשא ואהל ולא במגע מדא"א שיגע בכל הפירורין ביחד. וגם באהל לא מטמא אם לא יאהל על כל התרווד ביחד. ועוד **[שם שם מ"ב] וחכ"א רביעית**. דמה לעצמות שכן רובן טמא אף שאינן רובע וכ"ש כולן. משא"כ בדם אפילו הוא כל הדם שבגוף, אינו מטמא רקב רביעית. א"נ דוקא **עצמות דחמירי** שהרי עצם כשעורה אף שאינו באהל מטמא עכ"פ במגע ובמשא. להכי כשהן כולן יחד א"צ שיעור האמור בהן. משא"כ דם, הרי כשהוא **פחות מרביעית אין בו טומאה כלל**, י"ל אפילו כשיש לפנינו כל דמו, **כשאין בו כשיעור טהור וגו'**

(יט,ד) אדם פי-ימות באהל - אמר ריש לקיש, מניין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר **זאת התורה אדם פי-ימות באהל** ⁽²⁾ **[ברכות ס"ג ב']**:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלקו = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרמז – מאריך, רבוי: דרנא – מצרף: תברך – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרמז טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפיטיה; מרמז תברך טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפיטיה; תברך מרמז טפחא – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק – סודור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא גורל – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול; 3: רביע – 4: מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרשוב"פ.**

(יט,יד) אָדָם כִּי-יָמוּת בְּאֵהָל – אמר ר' יונתן, לעולם אל ימנע אדם עצמו מדברי תורה אפילו בשעת מיתה, שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל, אפילו בשעת מיתה תהא עוסק בתורה^(ט) [שבת פ"ג ב']:

(=ת"ת) סג נראה הכונה במי שמיגע עצמו הרבה על קנין התורה, וע"ד המאמר יגעת ומצאת, וכונת הלשון שממית עצמו עליה כלומר שמרפה ומחליש עצמו בלמודו, ומצינו הלשון מיתה מורה על חלישה ... ובב"מ צ"ה א' מה לי קטלה פלגא ובתענית כ"ז ב' כדי שלא יצאו מעונג לצער וימותו, וכן בלשון הכתוב ב- (איוב יג,טו) **הָאֵל יִקְטְלֵנִי לֹא לְאֵתְלָהּ**, וכמ"ש כאן בסוגיא על הפסוק **(דב' תבוא כז,ט) הַקָּפְתוּ וְשִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל**, כתתו עצמכם על דברי תורה, ועיין ברש"י, ודריש כן ע"ד רמז וסימן לדבר מלשון **(יט,יד) זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי-יָמוּת בְּאֵהָל**, בדרך לשון נופל על לשון, ואהל מלשון יושב אהלים, כלומר בביהמ"ד. ועיין תנחומא פ' בראשית משמע דכל ענין זה קאי רק על תורה שבע"פ. – ועיין בגיטין נ"ז ב' מוקי הפ' **(תה' מד,ג) כִּי-יִצְלַח הַיְהוָה לְהַגְנוֹת כָּל-הָאָדָם** אלו תלמידי חכמים שממיתין עצמן על דברי תורה, ומביא דרשה זו, ומשמע לכאורה דמפרש שממית מיתה ממש (ט: כהמשך הכתוב **וְהַשְׁבַּנוּ כְּצֶאֱן טַבָּחֵיהֶּ**), אבל באמת הכונה דלפעמים יקרה שמרוב יגיעה ורפיון ימותו ג"כ, וכמו דמוקי שם חד מ"ד פ' זה על מילה בשמיני ופירש"י דזימנין דמיית. וניחא ליה להסמיך זה הדרש על לשון זה משום דמדייק יתור הלשון **(יט,יד) זֹאת הַתּוֹרָה**, אחרי דברי הפרשה כתיב **(במ' חקת יט,ב) זֹאת חַקַּת הַתּוֹרָה**, וקאי על כל הפרשה, וגם בשאר ענינים בפרשה זו כמו עניני טומאת מגע ומשא ועוד, לא כתיב בהו ביחוד זאת התורה כמו בכאן, ולכן מצא מקום לתלות דרשה אסמכתית כדרך חז"ל בכ"מ:

(=ת"ת) סה עיין בהא"ג ומש"כ לעיל סוף אות ס"ב וצרף לכאן:
(יט,יד) כִּי-יָמוּת – מקף כבורר בין מסלול לימוד על מיתה ביציאת הנפש ובין מסלול לימוד של משל להתאמצות בלימוד התורה. טעם מונח של **(יט,יד) כִּי-יָמוּת** – בתפקיד רבוי תומך (א) במסלול של רבוי מאמץ בלימוד תורה עד כדי חלישות הגוף ואף מיתה של ממש, כלות הנפש אל ה'. תומך (ב) ברבוי מגבלות על טומאת אהל כמוסבר בהמשך.

(יט,יד) אָדָם כִּי-יָמוּת בְּאֵהָל – כל היוצא מן העץ אינו מטמא אהלים אלא פשתן, מנלן, א"ר אלעזר, גמר אהל אהל ממשכן, כתיב הכא אדם כי ימות באהל וכתיב התם **(שמ' פק' מ"ט) וַיִּפְרֹשׁ אֶת-הָאֵהָל עַל-הַמִּשְׁכָּן**, מה להלן של פשתן קרוי אהל אף כאן של פשתן קרוי אהל^(ט) [שבת כ"ח א']:

(=ת"ת) סד הנה דין טומאת אהל כך הוא, דאם האהל עצמו מאהיל על הטומאה, והיינו שהמת תחתיו, ואף על פי שלא נגעה בו הטומאה, הוי זה האהל אבי אבות הטומאה, ומטמא לנוגע בו אפילו מאחוריו טומאת שבעה וכדכתיב **(במ' חקת יט,יא) וְהָיָה עַל-הָאֵהָל** והוי כבגדים וכלים שנגעו במת, ולאחר שהוציאו הטומאה מתוכו הו"ל צד פנימי אבי אבות הטומאה, וצד החיצון אב הטומאה, מדנגע צד חיצון בצד פנימי, והוי ככלים שנגעו בכלים שנגעו במת, ועיין **[תו"ט פ"ז מ"ב דאהלות]**, וכל זה אם היה האהל מבגד או מעור או משק, מילי דפשתן, דרק כזזה נקרא אהל, כפי שיתבאר, אבל אם היה האהל מנסרים או של עצם או של מתכת הרי הוא כבית וטהור, וכן אם היה האהל מדבר היוצא מן העץ כמו קנבוס וצמר גפן דינו ג"כ כבית, חוץ מן הפשתן דהוי כמו בגד, וטמא, ואף על פי שפשתן נקרא עץ כדכתיב **(יהושע ב,ו) וַתִּטְמַנְבּוּ בְּפִשְׁתֵי הָעֵץ**, בכ"ז טמא הוא כדמפרש. – והנה רש"י פירש יליף ממשכן דלא הוי ביה כל יוצא מן העץ אלא פשתן, כדכתיב **(שמ' תר' כו,א) עֵשׂוֹר יִרְעֶת עֵשׂוֹר מִשְׁזָר**, עכ"ל. _____ וצ"ל כמו שהוא בירושלמי שבת פ"ב ה"ג בזה"ל, כל היוצא מן העץ אינו מטמא אהלים אלא פשתן, מנה"מ, א"ר אלעזר [הוא בעל הדרשה שלפנינו], מן המשכן למדו [דפשתן נקרא אהל] כדכתיב **(שמ' תר' כו,א) וְאֶת-הַמִּשְׁכָּן מַעֲשֶׂה עֵשׂוֹר יִרְעֶת עֵשׂוֹר מִשְׁזָר**,

(יט,יד) אָדָם כִּי-יָמוּת בְּאֵהָל – תניא, אהל אהל, ריבה אפילו אהל שאינו עשוי בידי אדם^(ט) [סוכה כ"א א']:

(יט,יד) אָדָם כִּי-יָמוּת בְּאֵהָל – תניא, רבי שמעון בן יוחאי אומר, קברי עובדי כוכבים אין מטמאין באהל, דכתיב **אָדָם כִּי-יָמוּת בְּאֵהָל** וכתוב **(יחזקאל לד,לא) וְאַתָּה צֹאנִי צֹאן מְרִעִי אָדָם אֲתָם**, אתם קרויים אדם ואין העובדי כוכבים קרויים אדם^(ט) [גיבורות ס"א א']:
(יט,יד) אָדָם כִּי-יָמוּת בְּאֵהָל – אברים היתירים שבאשה אין מטמאין באהל, שנאמר זאת התורה **אָדָם כִּי-יָמוּת בְּאֵהָל** – דבר השוה בכל אדם^(ט) [בכורות מ"ה א']:

[תורה תמימה (=ת"ת) סו] ויליף ממה דבפסוק זה כתיב שלש פעמים אהל, **אָדָם כִּי-יָמוּת בְּאֵהָל**, **כָּל-הַבָּא אֶל-הָאֵהָל, וְכָל-אִשָּׁר בְּאֵהָל יִטְמָא**, ודי היה לכתוב כל הבא אל תוכו וכל אשר בתוכו, ומדכתיב שתי פעמים יתרים בא לרבות כל מין אהל: **[(=ת"ת) סז]** כמה מפרשים נתקשו בבאור דרשה זו, ובתוס' הרבו להקשות מכמה מקומות דהשם אדם כולל גם עובד כוכבים, וביותר הקשו ממ"ד בסנהדרין נ"ט א' אפילו עובד כוכבים העוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול, דכתיב **(יחזקאל כ"א) אִשָּׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאֲדָם וְתֵי בָהֶם**, כהנים לויים וישראלים לא נאמר אלא **הָאֲדָם**, ללמדך אפילו עובד כוכבים הלומד תורה, ותרצו בשם ר"ת דיש חילוק בין אדם להאדם, דעובד כוכבים בכלל האדם הוא, עכ"ל. ולכאורה אין אלו אלא דברי קבלה, _____ ואפשר לומר בכונתו משום דבכלל אין שייך לתאר שם עצם בה' הידיעה, לומר המשה, האהרן, משא"כ שם כללי, העיר, הנהר, ההר, הגבעה, ולפ"ז י"ל דהיכי דכתיב אדם בלא ה' הידיעה מורה על שם פרטי, והוא אינו כולל רק אחד, ובאומות רק אומה אחת, ישראל, אבל האדם הוא שם כללי כולל לכל האומות, ודו"ק. – אלא הכונה דבמקום שמדבר הקדוש ברוך הוא לישראל בדברי תורה ומצות ומכנה אותם בשם אדם מכיון רק לישראל ולא לאומות שאינם בכלל המצות, וסמך לזה מביא מלשון הפסוק דייחזקאל **אָדָם אֲתָם**, אבל אין ראייה זו אלא לרמז ואסמכתא בעלמא, וכ"כ הגר"ח חיות. ופרטי דין טומאת קברי עובדי כוכבים מבואר ביו"ד סי' שע"ב ס"ב:

(=ת"ת) סח האברים היתירים שבאשה הם באברי ההולדה, שני צירים ושני דלתות, ועיין במ"ר ריש פ' תזריע:
(יט,יד) כִּי-יָמוּת בְּאֵהָל – מונח מרבה אתנה מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות. **[(=ת"ת) סד]** כדי שהאהל עצמו יטמא הוא צריך להיות עשוי מבגד (צמר או פשתים) או מעור או משק, מילי דפשתן. אבל אם היה האהל מנסרים או של עצם או של מתכת הרי הוא כבית וטהור, וכן אם היה האהל מדבר היוצא מן העץ כמו קנבוס וצמר גפן דינו ג"כ כבית, חוץ מן הפשתן דהוי כמו בגד, וטמא.

טומאת אהל חלה רק על בני ישראל, וחלה רק בדבר השוה בכל אדם^(ט) [בכורות מ"ה א'] ולא חל על **[(=ת"ת) סח]** האברים היתירים שבאשה הם באברי ההולדה, שני צירים ושני דלתות, ועיין במ"ר ריש פ' תזריע:
ועוד מגבלות בטומאת אהל **[משנה מסכת אהלות פ"ב מ"ג*]** אלו מטמאין במגע ובמשא ואינן מטמאין באהל עצם כשעורה וארץ העובדי כוכבים ובית אבר מן החי המת ואבר מן החי שאין עליהן בשר כראוי השדרה והגלגולת וחסרוי כמה הוא חסרון בשדרה בית שמאי אומרים שתי חוליות ובית הלל אומרים אפילו חוליה אחת ובגלגולת בית שמאי אומרים כמלאו מקדח ובית הלל אומרים כדי שינטל מן החי וימות באיזה מקדח אמרו בקטן של רופאים דברי ר' מאיר וחכ"א בגדול של לשכה: